

DRŽAVNE ŽELEZNICE KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

BROJ 81

PRAVILNIK

za

TELEGRAFSKO-TELEFONSKU SLUŽBU

(ADMINISTRATIVNO-MANIPULATIVNI DEO)

I IZDANJE

VAŽI OD 1 JANUARA 1934 GODINE

G. D. Br. 23999/33

1933

Štamparija državnih železnica u Subotici

www.photogalerija.com

Допуне и исправке овог правилника

Редни број	Допуна или исправка члана број	Објављено у Службеним новинама државних саобраћајних установа		
		Број	Година	Наредба Г. Д. Бр.
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				

САДРЖАЈ

I ДЕО

ТЕЛЕГРАФСКА СЛУЖБА

I ОТСЕК

Члан	Опште одредбе	Страна
1	Употреба телеграфа и телефона	9
2	Овлашћење за давање телеграма на железничком телеграфу и овлашћење за разговоре на телефону	9
3	Ограниччење употребе телеграма и телефона	10
4	Чување тајне телеграма	10
5	Врсте телеграфских станица	11
6	Подела телеграма и фонограма на врсте	12
7	Првенство телеграма и фонограма	13

II ОТСЕК

Састав, предаја и опрема телеграма

8	Облик и састав саобраћајних (пословних) телеграма и фонограма	14
9	Предаја телеграма и фонограма	14
10	Вођење телеграфског и телефонског дневника	15
11	Опрема и достава саобраћајних (пословних) телеграма и фонограма	17
12	Давање извештаја о стању возног материјала (С. В. М.) и поделе кола (пк)	19
13	Састав телеграма	20
14	Телеграфски знаци и кратице	21

III ОТСЕК

Отправљање телеграма

15	Позивање и одзивање	22
16	Поступак при отправљању телеграма	24

IV OTSEK		
Члан	Пријем телеграма	Страна
17	Поступак при пријему и понављању (потврди) телеграма	25
18	Поступак при давању телеграфског расписа	27
 V OTSEK		
Разне врсте телеграма		
19	Знак „подне“	30
20	Разне врсте саобраћајних телеграма	31
 VI OTSEK		
Трака од хартије, врсте водова		
21	Руковање траком од хартије	37
22	Врсте телеграфских водова	38
23	Упућивање (инсталација) телеграма	39
24	Упућивање телеграма у случају квара на водовима	39
 VII OTSEK		
Телеграм-писма, прекидање рада и искључење водова		
25	Телеграм-писма	40
26	Прекидање телеграфске кореспонденције	41
27	Поступак у случају квара на водовима	42
28	Мере предострожности за време олује и громљавине	43
29	Искључење водова	43
 VIII OTSEK		
Понашање особља		
30	Дужности за време службе	44
31	Надзор над телеграфском службом	47
 IX OTSEK		
Контрола и поступак са апаратима		
32	Контролне станице	48
33	Телеграфски извештај	48
34	Помоћна средства за телеграфску службу	49
35	Забрана мењања постојећих уређаја	49
36	Овлашћење за вршење телеграфске службе	49

X OTSEK		
Члан	Распоред рада	Страна
37	Пријем и предаја службе	50
38	Распоред службе	51
39	Одржавање телеграфских апарати и батерија	51
40	Поучавање телеграфског особља	52
41	Статистика телеграма	52
 XI OTSEK		
Морзови телеграфски знаци и практични рад на телеграфу		
42	Облик телеграфских знакова	53
43	Дужина и размак телеграфских знакова	53
44	Морзови знаци	54
 XII OTSEK		
Морзов писаћи апарат и његова употреба		
45	Делови Морзовог апарати	57
46	Тастер	58
47	Реле	58
48	Писаћи апарат	60
49	Бусола (показивач струје)	61
50	Громо-плоча	61
51	Мењач	62
52	Одржавање телеграфских уређаја	63
 XIII OTSEK		
Сметње		
53	Сметње у телеграфском саобраћају	63
54	Утврђивање и отклањање сметњи	65
55	Пријава сметњи	67
 XIV OTSEK		
Кратице у телеграфској служби		
56	Кратице у општој и саобраћајној служби	68
57	Кратице у колској служби:	70
A)	При давању С. В. М. и П. К.	70
B)	Путничка кола	70
C)	Кратице за путничка, пртљажна и поштанска кола у међународном саобраћају	73
D)	Теретна кола	73

II ДЕО
ТЕЛЕФОНСКА СЛУЖБА

XV ОТСЕК

<i>Члан</i>	<i>Опште одредбе</i>	<i>Страна</i>
58 Сврха телефона		77
59 Телефонски уређај		77
60 Опрема фонограма		78

XVI ОТСЕК

Вођење телефонских разговора

61 Позивање и одзивање	78
62 Поступак при предаји, пријему и понављању фонограма	79
63 Позивање и разговори путем посредне станице	81
64 Телефонски распис	81
65 Прекидање телефонских разговора	82

XVII ОТСЕК

Телефонске објаве и давање знака „подне“

66 Вршење саобраћајне службе и телефонске објаве	82
67 Знак „подне“	82
68 Давање фонограма када је сметња на водовима	83

XVIII ОТСЕК

Сметње

69 Поступак при сметњама	83
70 Искључење телефонских апарат за време олује и громљавине	84
71 Чиšћење телефонских апарат	84

XIX ОТСЕК

Прилози

72 Обрасци	85
----------------------	----

УВОД

1) Овај Правилник прописује одредбе за вршење телеграфско-телефонске службе на железничким телеграфима и телефонима Краљевине Југославије у унутрашњем саобраћају.

2) Начин вршења телеграфске службе у међународном саобраћају на железничким телеграфима прописује Правилник, који се налази у Саобраћајном упутству део I, одељак 14, стр. 34—44.

3) Отпрема приватних и државних телеграма вршиће се по прописима Правилника о телеграфској служби у унутрашњем и међународном саобраћају, који важи за државне телеграфе.

PRAVILNIK
za telegrafsko-telefonsku službu

I DEO
TELEGRAFSKA SLUŽBA

I OTSEK
OPŠTE ODREDBE

Član 1

Upotreba telegrafa i telefona

1 — Železnički telegraf i telefon imaju zadatak, da brzo prenašaju naređenja i odredbe iz jednog službenog mesta u drugo, a sve u cilju što boljeg i bezbednijeg vršenja železničke službe.

2 — Sem ovoga, ovi se aparati upotrebljavaju i za otpravljanje državnih, službenih i privatnih telegrama, ako su stanice za to određene naročitim odobrenjem Generalne direkcije.

Члан 2

Овлашћење за давање телеграма на железничком телеграфу и овлашћење за разговоре на телефону

1 — Саобраћајне телеграме могу предавати све железничке управне власти и њихови изасланици, надлештва, која врше егзекутивну службу, све старешине и њихови заменици, саобраћајни чиновници, лица којима је поверио самостално вршење или надзор над појединим гранама железничке службе, органи државних и војних власти ако надзиру железничку службу.

Остали службеници могу предати телеграм само посредовањем горе наведених органа. То исто важи и за употребу телефона.

Железничким телеграфом могу се служити државне, самоуправне, општинске и војне власти када траже помоћ при елементарним непогодама, или ако је поредак угрожен, као и при појави заразних болести.

2 — Службене телеграме могу предавати железничко-телеграфски и државно-телеграфски службеници у циљу одржавања и надзора над телеграфско-телефонским постројењима.

3 — Дворски телеграми сматрају се као државни.

Član 3

Ograničenje upotrebe telegraфа i telefona

1 — Како су жељезнички телеграф и телефон, готово искључиво, намењени, да се саобраћајна служба што правилније и безбедније обавља, то се не морaju сви telegrami, који nemaju tesnu vezu sa saobraćajem, отправљати телеграфским путем, već pismeno, putem *telegram-pisama*.

2 — Забранено је отпремати телеграме личне природе, као на пр. traženje otsustva, požurivanje akata i rešenja, traženje izgubljenih i zaboravljenih predmeta putnika, itd., уколико, по tarifskim odredbama i drugim propisima, nije krivica do жељезничке управе.

Kazna за отпрему ovakvih telegrama iznosi desetostruki iznos redovne takse.

Члан 4

Чување тајне телеграма

1 — Сва телеграфска и телефонска саопштења сматрају се као тајна.

2 — Ако се за телеграфску и телефонску службу употребе службеници, који нису положили заклетву, морају дати писмену обавезу, да ће чувати тајну телеграма и фонограма.

3 — Забрањено је, да се у просторијама, у којима се налазе телеграф и телефон, баве страна лица, у која се убрајају жене службеника и њихови сродници. Приступ у просторије допуштен је само утолико, уколико је то потребно из службених или пословних разлога.

4 — Преписи предатих или примљених телеграма, као и већ употребљена телеграфска трака од хартије, морају се чувати под кључем. Приспели телеграми морају се тако држати, да их непозвана лица не могу читати.

Član 5

Vrste telegrafskih stanica

1 — У погледу telegrafske službe, a obzirom na to, како су stanice ukopčane u telegrafske vodove, telegrafske stanice se dele na: *krajnje, međustanice, spojne i posredne stanice*.

Krajnja stanica je ona, код које telegrafski vod, по prolazu kroz aparate, ide u zemlju;

Međustanica je ona, u којој telegrafski vod, по prolazu kroz aparate, opet izlazi napolje;

Spojna stanica je ona, која два вода, помоћу menjača ili prekidača, спаја у један;

Posredna stanica je ona, која, помоћу translatora, omogућава neposrednu predaju telegrama sa jednog voda na drugi.

2 — У погледу vršenja telegrafske službe stanice se dele на: *otpremne, uputne, predajne, prijemne, tranzitne* (posredne), *reonske i kontrolne* stanice.

Otpremna stanica je ona, која prima telegram na otpočevanje;

Uputna stanica je ona, којој se telegram upućuje;

Predajna stanica je ona, која daje telegram na telegrafskom vodu;

Prijemna stanica je ona, која prima telegram na telegrafskom vodu;

Posredna (Tranzitna) stanica je ona, koja telegram tranzitira sa jednog voda na drugi;

Reonska stanica je ona, koja je odredena da prikuplja telegramme od svoga reona i da ih dalje otprema na direktnim i glavnim vodovima, ili da primljene telegramme i raspise sa glavnih vodova predaje svome reonu.

Kontrolna stanica je ona, koju Oblasna direkcija odredi za kontrolisanje stanja vodova i celokupnog rada na njima, kao i za podnošenje dnevnih izveštaja (Obr. T. Ž. br. 3).

Члан 6

Подела телеграма и фонограма на врсте

1 — Телеграми, који се предају на отпрему железничком телеграфу, деле се, према своме садржају, на:

- саобраћајне (пословне) телеграме и фонограме (*F*);
- државне телеграме (*S*);
- службене телеграме (*A*); и
- приватне телеграме (*P*).

2 — Према природи посла делимо телеграме на:

- отпремне телеграме — које станица прима на отпрему од предаваоца;
- приспеле телеграме — који су од телеграфских станица примљени и одређени, да се, без даљег телеграфског посредовања, доставе адресантима;
- транзитне телеграме — који су примљени од неке телеграфске станице за отпрему другој телеграфској станици;
- телеграфске расписе (окружнице), односно телеграме, који са истим садржајем треба да буду отпремљени свима или за више станица.

3 — У *саобраћајне* (пословне) телеграме (*F*) спадају телеграми, који се односе на целокупну железничку службу, и то телеграми предани од службених јединица, друштва Wagon-Lits ако се односе на *саобраћај* њихо-

вих кола, хидротехничких одељења пригодом опасности од поплаве, као и извештаји сеизмолошких станица.

4 — У државне телеграме (*S*) спадају телеграми, које предају државна надлежства или државни органи, изаслани по чисто службеном послу. Овамо спадају телеграми Двора, свих дипломатских и конзулатарних власти, уколико се саопштења односе на државне послове, као и телеграми војних и бандовинских власти, ако су службеног садржаја, као и телеграми Црвеног крста по службеном послу.

5 — У службене телеграме (*A*) спадају они телеграми, који се односе на поштанску и телеграфску службу, нарочито код грађења и одржавања телеграфско-телефонских и сигналних водова, службени извештаји о стању телеграфских и телефонских водова и, најзад, службене исправке приватних телеграма.

6 — У приватне телеграме (*P*) спадају сви остали телеграми приватног садржаја.

7 — Од плаћања таксе ослобођени су телеграми са ознаком *F*, *A* и *S*.

Члан 7

Првенство телеграма и фонограма

1 — Отправљање телеграма и фонограма врши се оним редом, којим су предати на отпрему.

2 — Ако има за отпрему телеграма разних врста, онда им се одређује овај ред, по коме се, првенствено, отправљају:

- знак »подне«;
- саобраћајни (пословни) телеграми (*F*), који се односе на кретање возова;
- телеграми и фонограми, који се односе на S. V. M. i поделу кола;
- државни телеграми (*S*);
- остали телеграми под *a*) и *v)* који се не односе на *саобраћај* возова и поделу кола;

- d) službeni telegrami (A);
- e) privatni telegrami (P).

3 — Ako ima za otpremu više telegrama istoga reda, prvenstvo imaju oni, koji su označeni kao »hitno«.

II ОТСЕК

САСТАВ, ПРЕДАЈА И ОПРЕМА ТЕЛЕГРАМА

Члан 8

Облик и састав саобраћајних (пословних) телеграма и фонограма

1 — Саобраћајни (пословни) телеграми и фонограми морају бити јасно и читко написани и потписани, са ознаком звања потписника. Писмена и знаци у тексту морају бити такви, да се могу откуцати Морзовим знакцима.

2 — Телеграми и фонограми морају бити кратки, јасни и исписани уљудним тоном, избегавајући излишну употребу титула и почасти.

3 — Саобраћајни телеграми и фонограми у унутрашњем саобраћају морају бити написани на службеном језику.

4 — При пријему телеграма на отпрему, одговорни службеник мора најпре да га прочита, па ће у случају какве нејасности, захтевати, да се телеграм читкије напише.

5 — За садржај телеграма или фонограма одговоран је предавалац.

Члан 9

Predaja telegrama i fonograma

1 — Telegrami se predaju telegrafu, а fonogrami na za to određenom mestu.

2 — Predavalac saobraćajnog (poslovnog) telegrama

може сам да upiše telegram u Telegrafske dnevnik, ако tim ne bi ometao u radu dežurnog telegrafista.

3 — Predavalac saobraćajnih fonograma може да ga preda lično na telefonu, ali, u svakom slučaju mora ga zavesti u za to određeni Telefonski dnevnik.

4 — Ako predavalac želi sam da otpremi svoj saobraćajni telegram, mora ga najpre napisati. Telegrafisanje napamet zabranjeno je.

5 — Telegrami, за које se sumnja, да bi imali kakva uticaja na bezbednost saobraćaja, smeju se отправити тек по одобrenju saobraćajnog činovnika, koji će to одобрење staviti na telegramu, i potpisati ga.

6 — Ako predavalac saobraćajnog telegrama želi, da mu se telegram posle отправљања, врати, onda takav telegram mора predati u kopiji. Original se чува u telegrafskoj arhivi.

7 — Ako se kakav saobraćajni telegram, iz bilo kakvog uzroka, ne може отправити, mora se o tome obavestiti predavalac.

8 — Ako predavalac želi, da se već predati telegram ne отправи, mora preko njega napisati »не треба отправити«, i svojim potpisom overiti ове reči. Ako je ovakav telegram već отправљен, то ће ga predavalac опознати посебним telegramom (A).

Члан 10

Вођење Телеграфског и Телефонског дневника

1 — За вођење телеграфске и телефонске кореспонденције одређен је нарочити Дневник (Уписник) (Обр. Т. ж. бр. 1).

Овакав дневник мора да лежи код сваког телеграфског и телефонског апарату, и у тај се дневник уписује све оно, што је на том апарату откуцано, односно говорено (изузев беззначајне говоре); затим знак „подне“.

Телеграфски дневник мора имати ове рубрике: месец, дан, време (сат и минут предаје, односно пријема)

име станице која предаје телеграм, име станице која прима телеграм, садржај и потпис службеника, који је телеграм отпремио или примио.

Податци о времену уписују се одмах после отпремљеног или примљеног телеграма.

Сем тога, у овај дневник уписује се, хронолошким редом, сви безуспешни позиви; сметње и узроци сметњи; њихов правац и трајање; злоупотребљавање телеграфских и телефонских апаратова; искључење водова; позивни знаци оних станица, које су присуствовале давању расписа; предаја службе с потписима службеника који прима, односно предаје службу; скидање телеграфаске траке од хартије.

2 — Код телеграма, који се у дупликату предају станици на отпрему, допуштено је, да се у Телеграфски дневник упише само адреса, упутна станица и потпис надлештва, које телеграм предаје.

3 — Сви телеграми, односно фонограми, које телеграф даје, или прима, добијају у дневнику свој редни број. Почетком сваког месеца ови бројеви почињу са 1.

Кад је какав телеграм примљен или отпремљен, узима се оно време, када се на свршетку телеграма откуца знак „свршетак рада“ (. . . — . —).

4 — У транзитним станицама, у којима се транзитни телеграми не исписују на посебним бланкетима, ови се телеграми уносе у Телеграфски дневник онога вода, на коме су примљени. У телеграфски дневник другога вода, на коме се транзитни телеграм даље отпрема, уписује се само број телеграма и вода, на коме је овај примљен, као и отпремни подаци.

Исти је поступак и за телеграме, који се даље отпремају телефоном, као и за фонограме, који се телеграфом отпремају.

На већим транзитним телеграфским станицама сви приспели телеграми, изузев оних, који се односе на саобраћај возова, исписују се на телеграфским бланкетима помоћу индиго хартије, а у Телеграфски дневник уноси се само службени део с потписом без текста.

Матице приспелих телеграма чувају се код оног апата, на коме су примљени, а копије се предају адресантима с књигом предаје. Копије транзитних телеграма предају се телеграфисти онога вода, на коме треба даље да се отпреме, а пријем њихов потврђује се на оригиналу телеграма. Ако се ови телеграми не отпреме у року од 10 мин. од времена предаје, онда прималац мора да исправи време пријема.

После отпреме телеграма, на копији се испишу отпремни подаци, а тако исто и у оном дневнику, по коме је даља отпрема извршена. Ова копија предаје се телеграфисти онога вода, на коме је овај телеграм примљен, и он уписује у свој дневник даље отпремне податке.

После поноћи код сваког апарату покупе се матице и копије транзитних телеграма, среде се по бројевима из дневника, стављају у омот, на коме се исписује датум и број вода.

5 — Сваки телеграфски и телефонски дневник мора на својим корицама имати жиг станице, број телеграфског вода, датум почетка и свршетка дневника, први и последњи редни број телеграма. Сви подаци морају бити уписаны у Дневник мастиљавом писаљком, чисто и читко. Телеграми, који се односе на саобраћај Дворских возова, морају бити писани мастилом. Стране дневника морају бити означене бројевима.

6 — Примедбе са стране, или између редова, нису допуштене. Исто тако, није допуштено брисати речи или знаке у дневнику, или их учинити нечитким; испуштање празних редова, као и цепање листова из дневника.

7 — Телеграфски (телефонски) дневници, копије предатих или индигом умножених телеграма, или фонограма, чувају се најмање једну годину.

Član 11

Oprema i dostava saobraćajnih (poslovnih) telegrama i fonograma

1 — Prispeli telegrami i fonogrami pišu se na obrascu (T. Ž. 2), који је за то одреден, чисто, читко и без скраћи-

vanja prepisa, i пошто се испуни се потребне рубрике, предају се, уз потврду, адресанту доставном књигом. Адресант је дужан уз свој потпис убележити и време пријема. Изузетно је допуштено ове телеграме доставити телефоном.

Na svima obrascima mora se nalaziti žig vlastite stanice.

Eventualне исправке извршују се на тај начин, што се погрешна реч прерта, а исправна реч испише поред ње, или над њом.

Saobraćajni telegrami, који су приспели тако изопаћени, да би, због тога, могле наступити рдаве последице, предају се адресантима уз примедбу, да је од предајне станице траžena исправка. Ова исправка мора се одмах траžити службеним telegramom (A).

Kод знатних закаšnjenja, услед поквarenih водова и нагомилавања telegrama, треба на telegramu napisati primedbu: »zakasnilo usled kvara voda i dr.«

2 — Odgovorni telegrafista ili telefonista мора се уверити, да ли је достава telegrama обављена у реду и на време.

3 — Ако се primalac telegrama налази у telegrafskoj kancelariji, или у њеној близини, допуштено је, да ако има права увида у Telegrafski dnevnik, telegram само проčита и у Telegrafском dnevniku ово потврди својим потписом, označivši време.

4 — Telegrami, који се односе на saobraćaj vozova, као на пр. одјава, допуштење, отказ vozova, укрштавања и preticanja, saopštavaju se saobraćajnom činovniku bez odvlačno tako, што му се подноси Telegrafski dnevnik na pročitanje, у којем он потврђује пријем својим потписом, uz oznaku vremena.

5 — Privatni telegrami достављају се преко жељезничких službenika само на daljini do jednog kilometra od stанице, подразумевajući ту и putnike на возу. Ако адресант stanuje dalje od jednog kilometra od stанице, privatni telegrami достављају се преко општинских пошта.

Члан 12
Давање извештаја о стању возног материјала (С. В. М.) и поделе кола (П. К.)

1 — Централна подела кола одређује време, када ће станице предавати, и колико пута, извештаје о С. В. М., као и у које ће време Дирекције и Л. П. К. давати поделу кола.

2 — Реонске телеграфске станице дужне су, да у одређено време прикупе ове извештаје. Пре прикупљања дају своме реону знак расписа, а на крају кратицу С. В. М. или П. К., а затим знак питања.

Станице су дужне да се одазову својим позивним знаком и одмах почињу једна другој предају својих извештаја. Давање почиње најудаљенија станица, укопчана на овом воду. У овом телеграфском извештају морају се употребити кратице, означене у чл. 56 овог Правилника. Код давања С. В. М. и П. К. не смеју се имена станица куцати скраћено или за њих употребљавати позивне знаке.

3 — Реонска станица, чим прикупи извештаје од станица свога реона, предаје их одмах Обласној или Локалној подели кола.

4 — Ако нека станица не буде предала свој извештај о С. В. М., реонска станица неће губити време око њезина позивања, већ ће констатовати њено отсуство и доставити је Дирекцији. Оваква станица дужна је сама водити бригу, да С. В. М., не чекајући на позив, доцније достави.

5 — Подела кола даје се из Дирекције од стране Обласне поделе кола или Л. П. К. путем расписа. Свака станица прима и записује само оне податке, који се односе на њу, а реонска станица још и све податке за станице свога реона.

6 — Кад се заврши давање П. К., станице потврђују пријем понављањем броја расписа о П. К., а томе додају знак „разумeo“ (• • • — •) и свој позивни знак. Потврђивање се врши оним редом, којим су се станице јављале,

тј. најудаљенија, а за њом станице редом к реонској станици.

7 — На пругама, на којима су телеграфски водови исувише оптерећени радом, Дирекција може наредити, да се извештаји о С. В. М. дају као телеграм-писма, било директно О. П. К., или само до своје реонске станице, која ће их даље, телеграфски, отпремити (предати).

Član 13

Sastav telegrama

1 — Saobraćajni telegrami moraju da sadrže ове податке:

- a) adresu i uputnu stanicu;
- b) otpravnu stanicu;
- v) broj teleograma;
- g) vrstu teleograma;
- d) vreme predaje (dan, sat, minut);
- d) eventualne službene oznake, које се односе на отпрему teleograma, као: »hitno«, uzrok zakašnjenja, отпрема pismenim putem, i dr.

Posle ovoga sleduje текст teleograma i službeni назив предајне единице, а затим потпис предаваоца с njegovim službenim zvanjem.

Na primer: ložionica Zemun de Vinkovci Nr. 12 f
— . . . — odgovor na br. 217 f — . . . — tekst
— . . . —

Šef X sekcije Jovanović . — . — .

2 — Kod teleograma, који се односе на saobraćaj vozova, otpadaju službeni podaci u zagлављу. Исто тако, ови се подаци не upisuju kod kursnih teleograma, predaja bruta, analiza, itd.

3 — Kod teleograma за mesta ili iz mesta sa više stanica, mora se navesti i tačan naziv оve stанице, na pr. Zagreb Gl. K., Zagreb R. K., Maribor Gl. K.

4 — Dopušteno je primati telegramme na više adresa i они moraju imati ovaj облик:

Direkciji Beograd, Zagreb, Subotica, Sarajevo, Ljubljana de Gen. dir. br. 1236 f — . . . — tekst — . . . —

5 — Ako se saobraćajni telegram predaje preko državnog telegraфа, onda je potrebno da se unesu svi podatci, koji su propisani за unutrašnju telegrafsku službu na pr: Maribor de Ljubljana Gl. K. br. 35 f, 20 (broj reči) 22 (dan) 1450 (sat i minut predaje) — . . . — radionica državnih železnica Maribor — . . . — tekst — . . . — potpis sa zvanjem . — . — .

6 — Ako je kakav saobraćajni telegram prispeo bez broja, односно datuma i vremena predaje, a treba ga dalje отпремити на državnom telegrafu, то je potrebno takav telegram snabdeti brojem i podacima vremena iz vlastitog Telegrafskog dnevnika.

7 — Telegrafski raspisi daju se u ovom obliku:

Svima stanicama od Beograda do Niša, šefovima službe, sekcijama i ložionicama de Dir. Beograd br. 222 f — . . . — tekst — . . . — потпис . — . — .

8 — Za отпрему državnih, službenih i privatnih telegrama merodavni su propisi за unutrašnju i međunarodnu telegrafsku službu.

Члан 14

Телеграфске ознаке и кратице

1 — Ознаке и кратице узимају се, већином, из међународне телеграфске службе:

саобраћајни телеграм (F) . . . — .
распис(у). . — . . . — . . . — .
хитно (d) — . . . — . . . — .

2 — За позив станица одређени су нарочити позивни знаци.

3 — Употреба каквих других непрописаних знакова забрањена је.

III OTSEK

OTPRAVLJANJE TELEGRAMA

Član 15

Pozivanje i odzivanje

1 — Ako predajna telegrafska stanica ima da otpremi neki telegram, to ona poziva najpre uputnu stanicu, ili, ako ova nije u tome vodu ukopčana, onda njenu posrednu (tranzitnu), odnosno reonsku, stanicu.

Pozvana stаница одзива се најпре знаком »разумео« (• • • — •), па затим својим pozivnim znakom.

2 — Čim se pozvana stаница одазвала, тада станица која зове дaje знак »разумео«, као и свој pozivni znak, затим znak zapete (зареза) (— — • — —) i тек тада куца telegram.

3 — Kod pozivanja preko neke posredne telegrafske stанице, поступак је овај:

Напре се зове посредна станица, на начин изложен у таč. 1, i kada се ова јави, дaje се знак „разумео“ (• • • — •) i pozivni znak властите stанице, затим pozivni znak one stанице, са којом се ћели веза, dodavši tome znak pitanja (• • — — • •)

Ako je веза могућна, посредна stаница дaje знак »Позив за отпракљане« (— • —), а онда предажна stаница почиње да зове жељену stаницу, te, по одзиву, дaje telegram директно.

Ako se веза не изврши у roku od 10 min. ili za ово време не јави се pozvana stаница, то telegram mora да прими посредна stаница, у ком slučaju куца рећи: »primam sam«.

Telegrafista посредне stанице dužan je da nadzire rad nad spojenim vodovima i, u potrebnom slučaju, da reguliše translator, zatim će upozoriti stанице, које не чују pozivne znake, da regulišu releje, eventualno da telegramme dalje otpreme.

Po svršenom radu, stанице moraju iskopčati datu vezu i aparati postaviti u normalni položaj.

4 — Ako je posrednoj stanicci poznato da se pozvana stаница не може да одазове, тада мора о томе извести станицу која зове.

5 — Ako je pozvana stаница спречена да одмах прими telegram, тада мора dati znak čekanja (• — • • •) i svoj pozivni znak i navesti, приближно, koliko ће времена ово čekanje trajati. Stаница која зове, дaje тада znak razumeo (• • • — •) i svoj pozivni znak.

Zabranjeno je давати znak čekanja без opravdanih razloga.

6 — Stаница, која је дала znak čekanja (• — • • •), не чека, да се поново зове, већ тражи, znakom »Позив за отпракљане« (— • —) чим је то могућно, ponudeni telegram.

7 — Ako se stаница, која се зове, не јави, тада је треба, у kratkim razmacima, поново позвати, али то непrekidно i узaludno pozivanje не сме да zauzme vod, te time да spreći rad drugih stаница.

U slučaju očevide greške при upućivanju telegrama, dužna je посредна stаница dati pravi put, чим је на то upozorenja od prijemne stанице.

8 — Ako je telegraski vod u redu, dužne su međustанице своje telegramme dati bez isključivanja. Ako je vod zauzet, moraju čekati, dok se rad ne заврши, jer je isključivanje strogo забранено.

U hitnim slučajevima i kada је očevidno, да је telegraski vod исправан, а pozvana stаница се не одзива, треба од суседних stаница трајти да телефоном или zvonom upozore dotičnu stanicu да се јави на aparatu.

9 — Stаница, која зове, мора забележити у своме Telegrafskom dnevniku sve bezuspešne pozive i то utvrditi s којом другом stanicom, која леži iza stанице, која се не јавља. Ovakve slučajeve prijavljivati u telegrafskom izveštaju.

Члан 16

Поступак при отправљању телеграма

1 — На траци од хартије предајне телеграфске станице мора се јасно видети одзивање и понављање (фраза) пријемне станице.

2 — Ако предајна станица за време рада примети грешку, онда прекида даље куцање, даје знак погрешке, понавља последњу, добро откуцану, реч и наставља даље рад.

3 — На исти начин прекида рад и пријемна станица, ако јој је каква реч неразумљива. И она даје знак погрешке, понавља последњу, добро откуцану, реч и даје знак питања. Предајна станица понавља ову реч и наставља даље рад.

Куцати треба јасно, груписано и одмерено тако да је онај, који прима у могућности једновремено да чита и да исписује телеграм.

4 — Увод и службени подаци саобраћајног телеграма дају се овим редом: упутна станица, отправна станица, број, врста, време предаје, евентуалне службене примедбе, адреса, текст и потпис.

Време у службеним подацима саобраћајних (пословних) телеграма стављаће се само код оних телеграма, који се односе на удесе, а упућени су Обласној и Генералној дирекцији и Министарству саобраћаја.

Између заглавља и текста, као и између текста и потписа, ставља се раздвојница (— · · · —), а после потписа знак крста (· — · — ·)

5 — За отпрему државних, службених и приватних телеграма меродавни су прописи за телеграфску службу у унутрашњем саобраћају на државном телеграфу.

6 — Забрањено је скраћивати речи или, уопште, мењати садржину телеграма. Забрањена је у телеграму употреба позивних знакова уместо исписаног имена станица.

Ако се телеграм упућује за станице, које нису укочане на истом воду, не смеју се употребити у службеном

делу телеграмма позивни знаци, већ само цело име упутне и отправне станице.

Чим се позвана станица одазвала, мора, без икаквог прекидања, примити телеграм.

Пријемна станица даће понављање (фразе) након знака крста (• — • — •) за сваки телеграм посебице, а затим даје знак „свршетак рада“ (• . . — . —)

Ако пријемна станица такођер има да преда своје телеграме станици, од које је досада примала, тада не даје иза понављања (фразе) „свршетак рада“ (• . . — • —), већ двапут даје знак „тачка“ и куца своје телеграме. Након примљеног телеграма и датог понављања (фразе), закључују рад и предајна и пријемна станица знаком „свршетак рада“ (• . . — • —)

У саобраћају железничких телеграфа са државним телеграфом дају се серије телеграма (више телеграма један за другим) на исти начин са изузетком, што се понављање (фраза) телеграма врши после сваког откуцаног телеграма. После примљеног понављања (фраза) предајна станица двапут даје знак тачка и куца други телеграм. По добивеном понављању (фраза) за последњи телеграм предајна станица даје знак „свршетак рада“ (· · · — · —).

8 — У случају, да се са предајом каквог телеграма знатно закасни, мора се о томе известити предавалац.

IV OTSEK
PRIJEM TELEGRAMA

Postupak pri prijemu i ponavljanju (fraze) telegrama

1 — Čim se otpočne sa davanjem i primanjem telegrama, treba odmah pustiti iz aparata traku od hartije,

kako bi se na njoj video celokupni rad obeju stanica, kao i znak »svršetak rada« (• • • — • —)

2 — Posle primljenih telegrama, prijemna stanica daje potvrdu prijema i to: znak „razumeo“ (• • • — •), znak fr. (• • — • • — •), broj telegrama, sve brojke iz telegrama (izuzev datuma i vremena predaje); sve sumnjive, i manje poznate, reči i imena, a zatim znak „razumeo“ (• • • — •) i pozivni znak svoje stanice.

3 — Ova potvrda teleograma obavezna je za sve vrste telegrama. Prijemna stanica može ceo telegram ponoviti, ako nalazi da je to potrebno. Državni telegrami, koji su celi, ili delimice ispisani tajnim slogom, moraju se, bez izuzetka, ponoviti celi.

4 — Isto tako predajna stanica može zahtevati celokupno ponavljanje.

5 — Doslovce treba ponoviti telegrame, koji se odnose na ukrštavanja i preticanja vozova.

6 — Ako se kod ponavljanja neka reč ili broj netačno ponovi, predajna stanica dužna je učiniti ispravku.

Ako je predajna stanica otkucala telegram, a prijemna stanica nije u mogućnosti da odmah da potvrdu (ponavljanje), onda prijemna stanica bezuslovno mora da otkuca znak „razumeo“ (• • • — •), svoj položaj znak i znak čekanja (• — • •).

7 — Kod davanja i ponavljanja mešovitih brojeva, mora se između celog broja i razlomka staviti znak »razdvajnica« (— • • —). Na pr.: $1\frac{1}{16}$ kuca se 1 — . . . — $\frac{1}{16}$, da se ne bi čitalo 11/16.

8 — Čim je ponavljanje (potvrda) dato, predajna stanica zaključuje telegrafisanje znakom »svršetak rada« (• • • — • —)

Predajna stanica odgovorna je za pravilno ponavljanje, a prijemna za ostali deo telegrama.

Sve, dok se ne dobije ponavljanje (potvrda) i znak »svršetak rada«, ne može se jedan telegram smatrati kao primljen, odnosno predan.

9 — Ako se, usled kvara voda ili kakvog drugog uzroka, nije moglo dati ponavljanje, ova okolnost ne može uticati, da se primljeni telegram ne dostavi adresantu, odnosno da se dalje ne otkuca.

U takvom slučaju, na telegramu se stavlja primedba: »zbog smetnje nije dato ponavljanje (potvrda)«.

10 — Ako se davanje kakvog telegrama, iz bilo kakvog uzroka, prekine, i predajna i prijemna stanica moraju se pobrinuti, da se, po otsranjenju smetnje, započeti telegram i dovrši.

11 — Pri telegrafisanju moraju se telegrafisti pridržavati sviju propisa, i ne smeju preko telegraфа voditi privatne razgovore, grđiti jedan drugoga i kucati nepristojne reči, a naročito smetati pri davanju telegrama.

Stanica ne sme nikada odbiti prijem teleograma. Ako je telegram nepotpun, njegova dopuna mora se zahtevati posebnim saobraćajnim telegramom.

Ako je jedna stanica završila sa predajom svojih telegrama, mora uvek biti spremna i da primi telegrame za svoju stanicu.

Поступак при давању телеграфских расписа

1 — Ako je потребно, da se jedan телеграм отправи већем броју станица, које су на једном воду, једна за другом, укупчане, онда се овај телеграм једновремено отпрема свима станицама као телеграфски распис.

2 — Предајна станица најпре даје знак расписа (• • • — • • — • • —), затим, уз свој позивни знак, куца реч „до“ и позивни знак крајње станице, докле се жели овај распис дати и знак питања (• • — — • •). На пр.: Ако Београд даје распис, који се односи на станице

од Младеновца до Ђуприје, онда после датог знака расписа даје: Бв од М до Џ?

3 — Станице се јављају знаком „разумео“ (• . . — .) и својим позивним знаком и то редом, најпре најудаљенији.

4 — Кад су се већ станице одазвале, даје се распис. Распис се даје и онда, ако се нека станица и није одазвала. Предајна станица уписује у свој Телеграфски дневник позивне знаке оних станица, које су се одазвале.

5 — Када је распис предан, тада последња — најудаљенија — станица даје понављање (потврду) и завршава га знаком „разумео“ и својим позивним знаком. Остале станице, ако су распис у целости примиле, иако је последња станица у целости дала понављање, дају само знак „разумео“ и свој позивни знак.

6 — Предајна станица закључује телеграфисање својим позивним знаком и знаком „свршетак рада“ (• . . — • —)

7 — Ако распис даје средња станица у два правца, онда се, после знака расписа и речи „до“, додају речи „и од“, а затим позивни знак крајње станице другога правца. На пр.: Винковци дају распис до Сл. Брода и до Београда: Вц до Б и до Бв.

У овом случају најпре се одзива крајња станица, а затим друге станице, редом, к предајној станици и даље, преко ње, до крајње станице супротног правца. Понављање даје последња станица.

8 — Ако нека међустаница није разумела распис, не сме да прекида телеграфисање, већ мора накнадно тражити од предајне станице, да јој се неразумљиве речи понове, ако то већ није могла из понављања да види.

Крајња станица може прекинути распис у случају неразумевања.

9 — Станицама, које се код позива на распис нису јавиле, мора се распис доцније дати.

10 — Предајна станица је одговорна за доставу расписа свима станицама свога реона. Ако распис иде преко посредне станице, она је одговорна за тај део вода.

Расписи, који се не односе на саобраћај возова, затим телеграми, који, по својј садржини, нису тако хитни, да се морају одмах отпремити, дају се, преко дана, у време за то одређено, заједно с поделом кола.

Предајна станица је дужна, да оне телеграме, који се не дају, свакодневно, у одређено време, одмах достави упутним станицама, било телеграфом, било телеграм-писмима.

Свака станица је одговорна за пријем расписа, који се дају у одређено време. Ако би такви расписи, из било каквог узрока, изостали, станице су дужне да их пожуре од предајних (реонских) или транзитних станица.

11 — Ако је потребно, да се један телеграм отправи за више станица, које не леже једна до друге, онда се мора позвати свака станица посебно и упозорити речју „читај“, да има очекивати телеграм. Чим су се одазвале све станице, предајна станица почиње поново да зове најудаљенију станицу, а затим друге, редом, како би њихове позивне знаке имала потпуно на траци и одмах затим даје телеграм.

12 — Станице, које су неки распис на једном воду већ примиле, дужне су, ако се на другом воду исти распис даје, да се јаве и читају, како би примиле евентуално и друге телеграме, које на првом воду нису примиле.

13 — Постаје, товаришта и стајалишта, која немају телеграф, примају расписе и телеграме телефонски од своје надзорне станице.

V OTSEK
RAZNE VRSTE TELEGRAMA

Član 19

Znak »podne«

1 — Radi održavanja urednog i bezbednog saobraćaja potrebno je, da svi železnički časovnici pokazuju podjednako tačno vreme. Za regulisanje i kontrolu rada službenih časovnika služi znak »podne«, koji, svakoga dana, u vreme, za to određeno, daje na telegrafu Generalna direkcija.

Telegraf Generalne direkcije dobija tačno vreme od Geografskog instituta Glavnog generalštaba u 11.30 i dužan je da ga dostavi, tačno u 11.45, telegrafu svim Oblasnih direkcija na *glavnim vodovima*.

2 — Na svima vodovima, koji su određeni za davanje znaka »podne«, mora se svaki započeti rad završiti, odnosno prekinuti, na 5 minuta pre 12 sati. Sve stanice do tog doba moraju posesti te vodove i spremiti se za prijem, odnosno *tranzitiranje (prenošenje)*, znaka »podne«.

Posredne stanice moraju u to vreme uspostaviti veze vodova pomoću translatora, odnosno menjачa.

3 — Direkcije, tranzitne i reonske stanice počinju davanje znaka raspisa u 11.57 sati laganim i odmerenim tempom i daju ga do 5 sekundi pre 12 sati, a kada bude tačno 12 sati, otkucaće • — — — — • — — — i znak „krsta“ (• — • — •).

12 sati je tačno onda, kada se kuca tačka od znaka broja 1.

Prijem raspisa tačnog vremena potvrđiće sve stanice znakom «razumeo» i svojim pozivnim znakom, i to, najpre, najudaljenija stanica. Predajna stanica završava davanje podnevног znaka znakom »razumeo«, svojim pozivnim znakom i znakom »svršetak rada« (• • • — • —)

4 — Podnevni znak moraju imati na traci od hartije sve stanice, a u Telegrafski dnevnik upisaće se: »podne, 12 sati« i naveće se razlika časovnika u telegrafskoj kancelariji. Ova beleška mora biti ispisana olovkom u boji.

5 — Ako bi znak »podne«, uopšte, izostao, to će ga, ipak, reonska stanica dati svome reonu po svome časovniku.

Ako znak »podne« u 12 sati nije dobijen, sa radom na telegrafu sme se početi tek u 12.03 sati.

6 — Tačno u 12 sati daju stanice električnim zvonom signal br. 14 u pravcu ka krajnjoj tački pruge. Tačno vreme je, kad izbije prvi početni udarac ovog signala.

Ako bi podnevni znak izostao, daju stanice signal br. 14 po svome časovniku.

7 — Za tačno regulisanje staničnog službenog časovnika odgovoran je, lično, saobraćajni činovnik, koji toga dana vrši službu.

8 — Na prugama, na kojima sve stanice nisu vezane telegrafom, već su samo pojedine grupe stanica vezane telefonom, Direkcija će odrediti stanicu, koja će telefonom tranzitirati znak »podne«.

9 — Sve stanice, koje su određene da daju znak »podne«, upisaće u Telegrafski dnevnik, kao i u dnevni izveštaj, one stanice, koje nisu bile prisutne davanju znaka »podne«.

10 — U svakom slučaju, kad koja stanica, zbog smetnje na telegrafu, ne može da primi znak »podne«, dužna je da ga po svome časovniku, objavi pruzi električnim signalnim zvonom, eventualno telefonom.

11 — Sve stanično, pružno i vozno osoblje dužno je, da, odmah, po primljenom znaku »podne« dotera svoje časovnike.

Члан 20

Разне врсте саобраћајних телеграма

a) Ставље возног материјала (С. В. М.) даваће се према прописима Правилника за колску службу, где су наведени примери о давању С. В. М. Имена станица у С. В. М. морају бити исписана цела и за њих се не смеју употребљавати позивни знаци.

Телеграми о пријави брута

б) Ови телеграми дају се према прописима Правилника за вршење саобраћајне службе, а време, када ста-

нице дају бруто, и коме га пријављују, одређено је у Саобраћајном упутству, Део I.

Реонске станице, где их има, дужне су да прикупе бруто, са свога реона, а остале, где реонских станица нема, даваће га непосредно, својој диспозициој станицама. Код давања брута мора се пријавити и она станица, која нема брута и дати телеграм: „бруто, ништа“.

Примери за пријаву брута: станица Ст. Пазова пријављује бруто Земуну као својој диспозициој станицама, за отпрему има 5G жито Рума 100 тона; 1G живо Ср. Митровица 12 тона; 3 JK празна Шид 24 тона; 1G експлозив Стр. Врпоље 12 тона; 1G воће Гарчин 15 тона; 4G брашно Марибор 88 тона; 1 JK дрво Сисак 18 тона; 10G воћа Беч 150 тона.

Ово ће станица Стара Пазова пријавити оваквим телеграмом:

Сп. брт за воз 70 — . . . — 5G тов. 110/10 Р, 1G живо 12/2 Mb, 3 JK дир. празна 24/6 коч. 8/2 Ш. 1G експлозив 12/2 Стр. Врпоље, 1G воће 15/2 Гарчин; 5 тов. и 10 воћа 256/30 коч. 100/8 Брод трз.

Упутна станица сме се исписати позивним знаком само за станице свога диспозиционог отсека; у овом случају за станице од Земуна до Винковаца. Бруто, упућено за станице суседног диспозиционог отсека, у овом случају Винковци—Брод, упутне станице испisuју се целим именом. Остало бруто, које иде преко суседне диспозиционе станице, ставља се укупно бруто Брод трз.

Кратица коч. 8/2 значи, да се кочи 8 тона и 2 осовине, а коч. 100/8 значи да се кочи 100 тона и 8 осовина.

в) Анализа има двојаких: колских и возних

Колска анализа даје се као обичан, саобраћајни (пословни) телеграм, непосредно Л. П. К. или О. П. К.

Возна анализа даје се, као распис, са једне диспозиционе станице свима међустаницама свога диспозиционог реона и суседној диспозициој станицама.

Возна анализа мора имати овакав облик:

На пр.: Станица Новска даје анализу за воз бр. 75 до Брада.

Воз 75 R (у 3.50) лок. 324 и полулаг. 6000 брт. 917/98 коч. 360/34 носи 76/10 запаљ. Оу, 68/6 У, 22/2 брз. Плетерница, 24/2 живо Велика, 21/2 воће Нашице, 10/2 експл. Нашице трз. 45/6 Стризивоја-Врпоље, 28/4 Шамац, 78/10 дуга грађа Ђаково, 72/6 Винковци, 473/48 Винковци трз. Узима у Оу 12/2 живо и 12/2 поврће Брод, у Кв 86/10 Иванково. Особље 6 следи воз 87.

Потпис.

г) Одјава се даје у овом облику: Станица Грејач даје одјаву за 102 станици Алексинац.

А de Г. бр. 914 — . . . — Воз бр. 102 овде — . . . — Савић • — . — .

д) Телеграм о премештању укрштавања мора имати овај облик: Станица Блински Кут треба да премести укрштавање воза бр. 81 и 34 у станицу Суња: Су de Бс бр. 712 f — . . . — Воз бр 81 укрстиће се са возом бр. 34 у Суњи — . . . — Млинарић • — . — .

Ако станица Суња може да прими понуђено укрштавање, позваће станицу Шаш и даје Блинском Куту и Шашу пристанак оваквим телеграмом:

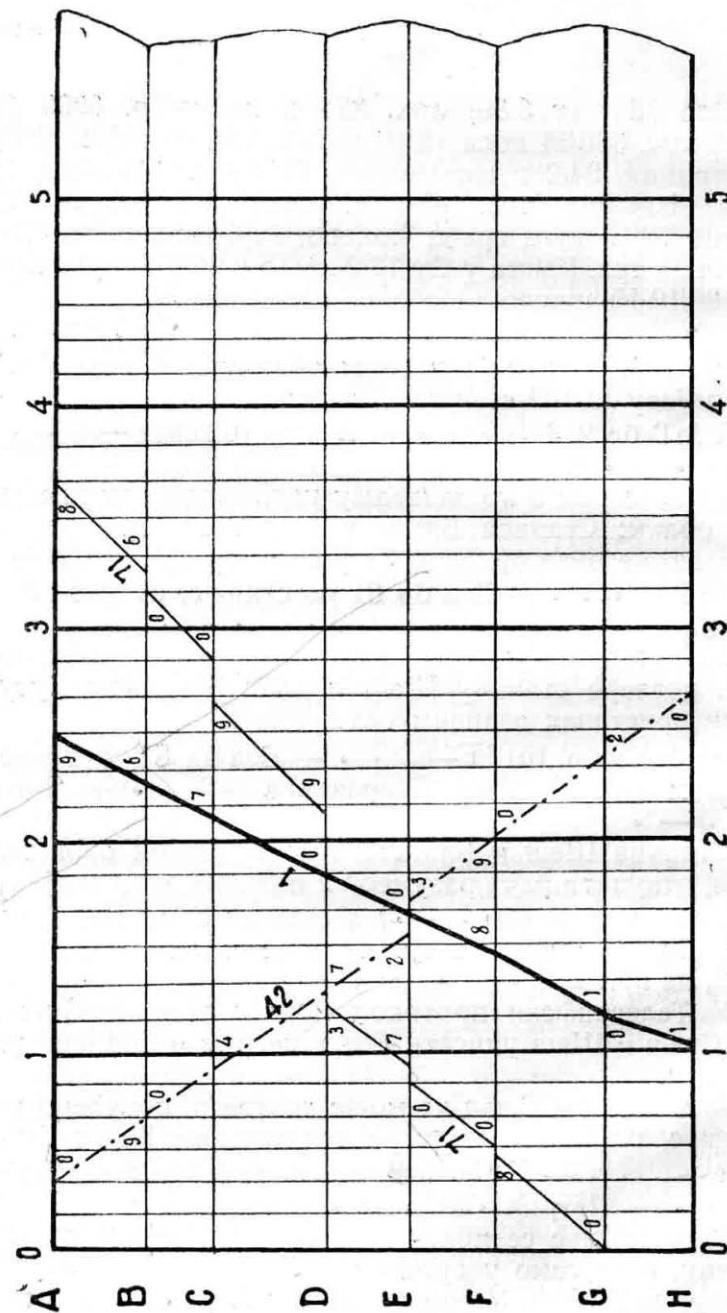
Бс de Су бр. 1012 f — . . . — Воз бр. 81 укрстиће се са возом бр. 34 у Суњи. Споразуман — . . . — Петрић • — . — .

Станица Шаш и Блински Кут ће, након овог телеграма, откуцати реч „разумео“ и позивни знак своје станице, на пр. (разумео . . .), а станица Суња знак „разумео“, позивни знак своје станице и знак „свршетак рада“, на пр.: . . . — . . . — . . . — . . . — . . . — . . . — .

У Телеграфски протокол морају станице Блински Кут, Суња и Шаш уписати цео телеграм о промени укрштавања.

Ако станица Суња не може да прими понуђено укрштавање, одбиће га оваквим телеграмом: Бс de Су бр. 1012 f — . . . — Укрштавање у станици Суња немогућно — . . . — Петрић • — . — .

Укрштавање се може пренети и на коју удаљенију станицу, а не само у суседну, као што је то у горњем примеру наведено. У том случају, поступак је овај:

Ако је редовно укрштавање воза 1 и 42 у станици Е, а треба га преместити у станицу В, пошто је воз 42 задоцнио, то ће станица Е позвати станицу В дати јој овакав телеграм: В de Е бр. 206 f — . . . — Воз бр. 1 укрстиће се с возом бр. 42 у станици В (цело име) — . . . — Илић . — . — . Ако станица В може да прими понуђено укрштавање, позваће станице Г, С, Д и А, упозориће их речју „читај“ и даће станици Е овакав телеграм: Е de В бр. 152 f — . . . — Воз бр. 1 укрстиће се с возом бр. 42 у станици В (цело име станице). Споразуман — . . . — Матић . — . — .

Станице А, С, Д, Г и Е откуцаће реч „разумео“ и позивни знак своје станице, а затим, станица В даје знак „разумео“, свој позивни знак и знак „свршетак рада“ (— . . . — . —)

(У овом случају позване су станице, С и Д да присуствују промени укрштавања. Станица А је позвана, да се обавести о промени и да јави полазак воза 42, а станица Г због тога, што у њој воз бр. 1 последњипут стаје, како би могла дати налог о промени возовођи и машиновођи воза бр. 1, како овај не би стао у станици Е.)

б) Премештање претицања. Ако је редовно претицање возова 71 и 1 у станици D, а воз бр. 71 толико одоцни, да ће претицање бити у станици F, онда станица F позива станице Е и D и даје овакав телеграм: Е, D, de F бр 711 f — . . . — Воз бр. 71 биће претечен од воза бр. 1 у станици F (цело име станице) — . . . — Јовановић . — . — . Станица Е, D дају реч „разумео“ и позивни знак своје станице. Станица F даје знак „разумео“ (— . . . — .), свој позивни знак и знак „свршетак рада“ (— . . . — . —)

Ако је пак воз бр. 1 толико одоцнио, да воз бр. 71 може ићи даље, пред возом бр. 1, и да би могао да буде претечен од воза бр. 1 тек у станици А, онда ће станица D позвати станицу А и дати јој овакав телеграм: А de D бр 215 f — . . . — Воз бр. 71 биће претечен од воза бр. 1 у станици А (цело име станице) — . . . — Половић

— . — . Станица А, ако може да прими претицање, позваће станице В и С, и упозорити их речју „читај“ и даће станици D овакав телеграм: D de A бр. 612 f — . . . — Воз бр 71 биће претечен од воза бр. 1 у станици А (цело име станице) Споразуман — . . . — Јовић
— . — . Станице В, D и С даће реч „разумео“ и свој позивни знак, а станица А даће знак „разумео“ (· · · — ·), свој позивни знак и знак „свршетак рада“ (· · · — · —)

Деси ли се, да станице А понуђено претицање не може да прими, даће овај телеграм: D de A бр. 612 . Претицање у станици А (цело име станице) немогућно — . . . — Јовић · — . — .

е) Допуштење се тражи оваквим телеграмом, на пр.: потребно је отправити воз бр. 4 из станице А за станицу В. Станица А тражиће од станице В допуштење овако: B de A бр. 736 f — . . . — Примате ли воз бр. 4 — . . . — Јовановић · . — — . . Станица В, ако може да прими воз, одговориће оваквим телеграмом: A de B бр. 1123 f — . . . — Воз бр. 4 примам — . . . — Ђожић
— . — . Станица А, после овог телеграма, даће знак „разумео“ (· · · — ·), свој позивни знак и знак „свршетак рада“ (· · · — · —)

Код укрштавања возова тражи се допуштење после дате одјаве оваквим телеграмом: B de A бр. 712 f — . . . — Воз бр. 75 овде, примате ли воз бр. 4 — . . . — Јовановић · . — — . .

Код оштрог укрштавања може се тражити допуштење и пре одјаве и то условно: B de A бр. 712 f — . . . — Када приспе воз бр. 4, примате ли воз бр. 75 — . . . — Јовановић · . — — . .

Одговор у том случају гласи: A de B бр. 886 f — . . . — Када приспе воз бр. 4, примам воз бр. 75 — . . . — Ђожић · — . — .

Ако упитана станица не би могла примити понуђени воз, онда ће на понуду одговорити: A de B бр. 712 f — . . . — Нека чека воз бр. 75 — . . . — Ђожић · — . — .

ж) Телеграми о метеоролошком стању. — Обласне дирекције одредиће, које ће станице давати овакве телеграме, колико пута дневно и с каквим подацима.

VI OTSEK

TRAKA OD HARTIJE — VRSTE VODOVA

Члан 21

Rukovanje trakom od hartije

1 — Posle svakog, отпраљеног или примљеног, телеграма мора се на трaci od hartije zapisati redni број iz Telegrafskog dnevnika.

2 — Po pravilu treba sa namotača skidati traku svaka 24 sata, računajući od ponoći do ponoći, a zatim je čvrstim omotom vezati, na kome se zapiše име stanice, datum, broj i vrsta telegrafskog voda i poslednji broj iz Telegrafskog dnevnika.

3 — U stanicama sa malim telegrafskim saobraćajem može upotrebljena traka i duže стјати на namotaču, ali сe, ipak, mora zapisati na traci datum почетком svakog dana.

Skidanje trake mora se upisati u Telegrafski dnevnik dotičnog voda.

Ako bi se u toku jedног дана traka sa jedног voda više puta skidala, то se moraju sve ove trake staviti u jedan omot, на kome se zapiše datum i broj telegrafskog voda.

Na novonameštenoj traci pre почетка rada mora se zapisati vreme (dan, sat i minut) kada je traka nameštena.

Bez naročitog uzroka traka se ne smе skidati. Ako se traka slučajno prekine, ili ako se upotrebti nov kotur, krajevi trake moraju se zlepiti i то место dežurni telegrafista mora potpisati.

4 — Na kraju svakог meseca srede se skinute trake hronološkim redom, posebno za svaki vod, i uvijaju u zajednički omot, на kome se ispisiјe mesec, godina i broj tele-

grafskog voda. Skinute trake moraju se čuvati najmanje godinu dana.

Posle isteka jedne godine, skinute trake šalju se, kao stara hartija, stovarištu materijala.

5 — Za ispravno rukovanje trakom odgovoran je, posred telegrafiste, i šef stanice ili njegov zamenik.

6 — Uzimanje traka, njihovo uništavanje, prepravljanje znakova na već ispisanoj traci, uništavanje znakova tako, da ovi budu nečitljivi, strogo je zabranjeno a i kažnjivo je.

Члан 22

Врсте телеграфских водова

За отправљање телеграфске кореспонденције служе ови водови:

а) **Директни телеграфски водови** — То су они дугачки водови, који везују поједине Обласне дирекције са Генералном дирекцијом и све међусобно.

б) **Главни телеграфски водови** — Главни телеграфски водови су они дугачки водови, у које су укупчане само главније и веће станице. Ови водови служе за отправљање телеграма оним станицама, које леже преко једног или више саобраћајних водова.

в) **Саобраћајни (омнибус) телеграфски водови** — Овакви телеграфски водови везују две суседне диспозиционе станице, а у њих су укупчане све међустанице и важније саобраћајне единице.

У случају потребе могу се у диспозиционим станицама ови саобраћајни водови помоћу мењача или транслатора везати са главним телеграфским водом.

Кореспонденција, која се обично обавља на саобраћајним водовима, сме се вршити на главним водовима само у случају, ако су саобраћајни водови заузети или је на њима каква сметња.

г) **Колски водови (за давање С. В. М. и П. К.)** — Овакви водови служе искључиво за давање С. В. М. и

дириговање кола. Ако, пак, овај вод није заузет телеграмима, може се употребити и за другу кореспонденцију.

Обично, Обласне дирекције један од главних водова одреде за колски вод и назначе време, у које се на том воду ништа друго не сме радити сем С. В. М. и П. К.

Члан 23

Упућивање (instradacija) telegrama

1 — Saobraćajni telegrami upućuju se, po pravilu, najkraćim putem, neposredno uputnoj stanici. Ako je direktno отпраљавање, из било каквих узрока немогућно, то ће се ови telegrami uputiti preko posrednih (reonskih) telegrafskih stanica.

2 — Отпраљавање оних telegrama, за које стоје на raspoloženju više puteva, као и telegrama za inostranstvo, vrši se po tabelarnom pregledu, koji se nalazi u Saobraćajnom uputstvu, Deo I, broj 64.

Сvaka Oblasna direkcija određuje, po potrebi, posebnom naredbom, које se stanice smatraju reonskim, као и које stanice spadaju u pojedine reone.

U slučaju квара на водовима, svaka je stanica dužna da vrši posredovanje, aко je u tu svrhu pozvana.

Члан 24

Упућивање телеграма у случају квара на водовима

1 — У случају, да је саобраћајни вод у једном правцу покварен, онда ће се телеграми телефоном отпремити, а ако и то није могућно, онда ће се позвати посредна станица у супротном правцу, да она овај телеграм даље отпреми. Ако је, пак, на свима телеграфским водовима сметња, саобраћајни телеграми предаваће се на отпрему државном телеграфу, а ако и то није могућно, онда ће се овакви телеграми слати возовима као телеграм-писмо.

VII OTCEK

TELEGRAM-PISMA — PREKIDANJE RADA
I ISKLJUČENJE VODOVA

Члан 25

Telegram-pisma

1 — Telegrami, koji se, zbog kvara ili opterećenja radom na vodovima, ne mogu otpraviti putem telegrafskih aparata, već vozovima, kao hitna korespondencija, i to samo od telegraфа telegrafу, smatraju se kao *telegram-pisma*.

2 — Telegram-pisma moraju biti napisana na telegrafskom blanketu (Obr. T. ž. broj 1), na kome se pišu telegrami i moraju biti predana na otpravljanje Centralnom ili staničnom telegrafu.

3 — Telegraf uputne stanice, kao i telegraf uputne stanice moraju uzeti prepise ovih telegram-pisama i zavoditi ih u posebne telegrafske dnevнике, a zatim snabdjeti kako original, tako i prepis, rednim brojem i drugim podatcima kao kod običnog telegrama.

4 — Telegram-pisma upućena na razne adrese, ali za jednu telegrafsku stanicu, stavljajuće se u jedan omot i adresiraće se određenom železničkom telegrafu. Na omotu se mora staviti oznaka »*telegram-pismo*«.

5 — Telegram-pisma mogu se otpravljati svima vozovima, pa i teretnim. Kod izbora vozova, telegraf se mora rukovoditi tim, da izabrani voz stiže prvi u označenu stanicu. Zabranjeno je slati telegram-pisma brzim vozovima za one stanice, u kojima taj voz nema zadržavanja.

6 — Telegraf uputne stanice, po prijemu telegram-pisma, uzima prepis od njega, zavodi ga u poseban Telegrafski dnevnik i, predajnom knjigom, dostavlja ga adresantu, kao i druge telegrame.

7 — Na omotu telegram-pisma mora telegrafista staviti broj voza, kojim je pismo otpravljeno.

8 — Uputna stanica, po prijemu telegram-pisma, dužna je telegrafski dati potvrdu otpisnom telegrafu ovakvim telegramom: A de B — . . . Telegram-pismo br. . . . (navesti broj otpisnog telegraфа) prispeо — . . . — potpis. Potvrda se može dati i telegram-pismom.

9 — Zabranjeno je, da se obična prepiska, pa čak i cela akta, otpravljaju kao telegram-pismo. Teleografi će ovakva pisma vraćati, odnosno slati ih kao i svaku drugu običnu korespondenciju.

10 — Za telegram-pisma vodiće stanice posebni telegrafski dnevnik za prispeла, a poseban za otpremljena telegrafska pisma, u kojem će se, u posebnoj rubrici, upisivati vreme potvrde.

Члан 26

Прекидање телеграфске кореспонденције

1 — Телеграфски рад двеју станица сме се прекинути само при давању знака „подне“, затим, ради утврђивања и премештања укрштавања и претицања, односно, ако саобраћају прети каква опасност, па се жели дати телеграм, којим би се та опасност отклонила, или тражила помоћ.

У таквим случајевима рад се прекида знаком „хитно“ (— . . — . . — . . .)

2 — Станице, чији је рад овако прекинут, морају, безусловно, дати првенство хитноозначеном телеграму. Препирање и преговарање због прекинутог рада најстроже је забрањено.

3 — Ако нека станица констатује, да је безразложно у раду прекинута, и да је знак „хитно“ злоупотребљен, мора о овоме поднети пријаву у Телеграфском извештају.

4 — Да се не би рад на воду и нехотице прекидао, дужан је сваки службеник, пре но што отпочне рад, да се увери по бусоли и релеу, да ли је вод слободан.

Član 27

Postupak u slučaju kvara na vodovima

1 — Ako neka stanica primeti ma kakvu smetnju na vodu, dužna je odmah da utvrdi uzrok i, po mogućству, mesto smetnje, a zatim da učini što treba, **da se smetnja što pre otkloni**.

Ako je neka stаница upozorenа od druge stanice o smetnji na vodu, ona mora, sa svoje strane, sve učiniti, da se utvrdi mesto smetnje i da se eventualno, **ova otkloni**. Sem toga, ona mora na zahtev stanice, koja je smetnju prijavila, vršiti isključenje, izoliranje, itd.

Naročitu pažnju treba posvetiti regulisanju relea.

2 — Ispitivanje smetnje ne sme se ograničiti samo na telegrafski aparat, već se moraju detaljno pregledati žicovodi u staničnom reonu, da se, slučajno, nisu upleli, te je nastao dodir ili odvod. U ovom slučaju, treba žice rasplesti, odnosno ukloniti ona tela, zbog kojeg je nastupio odvod. Eventualno pokidane žice treba privremeno vezati. Ako je nastupio dodir žica slabe struje sa žicama jake struje, tada je zabranjeno dirati žice golim rukama, već se moraju uzeti takvi alati, čije su držalice izolovane.

3 — Ako je rad zbog kvara na vodu nemogućan, tada se taj deo voda isključi, a o tome izveste stanice na ostalom delu ispravnoga voda.

Potrebno je izvestiti o smetnji i sve stanice, koje leže na neispravnom delu voda i to telefonom ili telegram-pismom, i upozoriti ih, da smetnje otklone i ispitaju vod u svojim stanicama.

4 — Deo voda, koji je u smetnji, sme biti isključen (spojen sa zemljom) samo za neophodno potrebno vreme.

5 — O svima smetnjama mora se najkraćim putem izvestiti nadzornik telegraфа.

Kod svakog telegraфа mora biti spisak nadzornika telegraфа (železničkih ili državnih) sa označenjem njihove domicilne stanice, kao i reona, koji im je dodeljen u nadzor.

6 — Kod velikog padanja snega, moraju se žicovodi češće drvenim palicama pretresti, da bi se napadali sneg otstranio.

Члан 28

Мере предосторжности за време олује и громљавине

1 — Чим наступи олуја и невреме, морају се искључити сви телеграфски, телефонски и сигнални апарати. Кад олуја проће и апарати се понова укључе, морају се сви делови детаљно испитати, да нису од олује оштећени, а нарочито громоплоче и осигурачи.

2 — Искључење и укључење апарата мора се завести у Телеграфски (телефонски) дневник.

Станице, које немају непрекидну телеграфску службу, треба, по свршеном послу, да искључе своју станицу.

Član 29

Isključivanje vodova

1 — Doklegod je jedan vod ispravan меđustанице га не smeju isključivati.

2 — Isključivanje voda u jednom правцу, radi prijema ili отправљања каквог telegrama ili saopštenja, допуštenо je само u slučajevima, kada dve stanice u drugom правцу medusobno rade i kada je u izgledu, da će taj rad trajati duže vremena. Po svršеном раду, vod se mora, bezuslovno, odmah otvoriti.

3 — Isključenje vodova u ovakvim izuzetnim slučajevima ne sme trajati duže od 10 minuta. Posle ovог vremena, vod se mora otvoriti i, eventualno, ustupiti другим stanicama.

4 — U svrhu utvrđivanja smetnji, nepravilnosti ili злоупotrebe допуštenо je, da se vod na jedan momenat isključи u jednom ili u drugom правцу.

5 — Dežurni telegrafista je odgovoran za nepravilno isključenje vodova, kao i za isključenja, koja traju duže no što je potrebno.

6 — O svakom isključenju voda mora se uneti u telegrafski dnevnik beleška sa tačnim označenjem trajanja isključenja.

VIII ОТСЕК ПОНАШАЊЕ ОСОБЉА

Дужности за време службе

1 — Телеграфиста, се за време своје службе, мора бринути да се сва телеграфска саопштења, на време и без задоцњења, сврше.

2 — Свако задоцњење и неотправљање телеграма, које је проузроковано било каквом сметњом у апаратима или на водовима, било одбијањем пријема од других станица, мора се уписати у Телеграфски дневник са тачним назначењем времена и узрока.

3 — Свако неодзивање, одбијање пријема телеграма, приватни разговори преко телеграфских апаратова, ометање рада другим станицама итд., који се у току рада појаве, треба утврдити са подесном станицом и то под бројем уписати у Телеграфски дневник.

4 — Све ванредне појаве као: прекид, додир и одвод водова, итд., када се примете, одмах се уписују у Телеграфски дневник, са ознаком времена трајања, и извештава се саобраћајни чиновник, који ће, у случају потребе, позвати надзорника телеграфа, да отклони сметњу.

5 — Свака неправилност, која је настала кривицом самих службеника на линији, а која је уписана у Телеграфски дневник треба да буде утврђена и на телеграфској траци. Стога, чим се примете неправилности на

воду, дужност је телеграфисте да одмах отвори писаћи строј и пусти траку, ради примања свега што се буде дешавало.

6 — У погледу сигурности саобраћаја возова, дужност је телеграфисте:

- a) да прати кретање свију возова, да би, у свако доба, на захтев саобраћајног чиновника, могао дати тачна обавештења;
- b) да ниједан телеграм, када је у вези са кретањем возова, као: одјаву, промену укрштавања или претицање, допуштење за долазак воза, и друге сличне саобраћајне диспозиције, не отправља по усменом наређењу саобраћајног чиновника, било по његовој поруци преко неког службеника или каквог приватног лица, јер такве телеграме мора написати, или бар потписати лично саобраћајни чиновник;
- b) ако би такав писмени налог саобраћајног чиновника био против правог стања саобраћаја воза, на који се налог односи, било из разлога, да је саобраћајни чиновник у журби издао погрешно наређење, било да се кретање воза у том међувремену изменило, дужност је телеграфисте, који прима налог, да одмах на то упозори саобраћајног чиновника и да тражи друго тачно наређење. У сваком случају, осим саобраћајног чиновника, одговоран је и телеграфиста, ако би какво наређење проузроковало неку несрећу дотичном возу, или ако би се само пореметио редован саобраћај.

7 — Строго се забрањује телеграфском особљу, да само по своме нахођењу, отвара и затвара улазни, односно штитни сигнал, или да даје какве сигнале апаратом електричног сигналног звона. Електричним сигналним звонима може телеграфиста дати само сигнал „дотерати часовнике“. Све остale сигнале, који се дају електричним сигналним звоном даје телеграфиста тек онда, кад их саобраћајни чиновник упише у Сигнални дневник и нареди, да их може дати.

8 — Отварање и затварање улазних, или штитних сигнала искључиво је дужност саобраћајног чиновника. Телеграфиста може поставити сигнал на „Стој“, само ако би се тим отклонила каква опасност или удес, у противном, не само да он не сме мењати положаје улазних и штитних сигнала, него не сме допустити ни да ко други то чини. Примети ли, да је неко ма шта око сигнала ради, или ако је он, због случаја опасности поставио сигнал на „Стој“, дужност му је да о томе, одмах и безусловно, извести саобраћајног чиновника.

9 — Сем тога, дужност је телеграфисте:

- a) да чува тајну телеграма;
- b) да телеграфске таксе код приватних телеграма правилно наплаћује, а принос уредно предаје надлежној благајници;
- c) да чисто и уредно води обрасце и књиге, који се употребљавају у телеграфској служби;
- d) да не квари и не штети апарате и справе и да не упропашћује остали материјал и обрасце;
- e) да у својој канцеларији одржава ред и чистоћу;
- f) да долази тачно и уредно на службу;
- g) да се у међусобним односима, било с публиком, било са осталим службеницима у станици, или на линiji уљудно и како приличи државном службенику понаша; да избегава сваће и зајевице, и да у раду и опходењу ма с ким било не употребљава неуљудне, непристојне иувредљиве речи и изразе;
- h) да се на прве позиве станица, с којима ради, одмах одзива, и да, по пријему телеграма, да потврду (фразу) по одредбама овог Правилника.

10 — Забрањено је телеграфским службеницима:

- a) да за апаратима других службеника читају телеграме, који се примају или упућују;
- b) да воде приватне разговоре на апаратима или да напуштају апарат пре започетог телеграма;
- c) да галаме у канцеларији;

- g) да напуштају своје место, често и на дуже време;
- h) да се скупљају код апарати другог службеника;
- i) да примају приватне посете у својој канцеларији;
- j) да замењују један другог у дужности без одобрења шефа станице или његовог заменика;
- k) да употребљавају службене обрасце за своју личну употребу;
- l) да читају књиге и новине, или да раде ма какав ручни рад, док врше службу; и
- m) да механизам на Морзовим апаратима нагло навијају;
- n) да искључују апарате, ако то није у интересу службе;
- o) да успоравају рад станица, које између себе директно саобраћају, прекидајући везу или мешајући се у рад;
- p) да заврђују тастер и да некорисно троше електричну струју;
- q) да стављају вод у земљу, изузев случајева предвиђених овим Правилником;
- r) да остављају да се трака некорисно одмотава.

Član 31

Nadzor nad telegrafском službom

1 — Svaki telegrafista dužan je pri istragama da prijavi svakog onog službenika, koji je, bez потребе, pritisao taster, upotrebljavao tude pozivne znake, zloupotrebljavao znak »hitno« i vršio nepotrebna isklučivanja vodova.

2 — Šef stanice dužan je, да се стара, да се evidencija naredaba, које се однose на telegrafsku službu, уредно води и да је заинтересовано осoblje upozнато са тим нaredbama.

3 — Sem šefa stанице, dužni su i saobraćajni činovnici i tehnički organi telegrafa да воде надзор, да се telegrafска, телефонска и сигнална служба обавља у духу издатих прописа, као и да су сvi ови апарати употребљиви.

Aparatima se mora rukovati pažljivo, а свака штета, причинјена на апаратима непаžnjom, naplatiće se od krivca.

IX ОТСЕК КОНТРОЛА И ПОСТУПАК СА АПАРАТИМА

Члан 32

Контролне станице

1 — Надзор над целокупном телеграфском службом врше контролне (реонске) станице, а, по правилу, и све посредне телеграфске станице, као и почетне и крајње станице сваког телеграфског вода.

2 — Све неправилности, које се јављају код телеграфисања као: свађе, неодзивања, јављање преко реда код давања телеграфских расписа, непотребна искључења, контролне станице морају констатовати и убележити у телеграфске дневнике, а затим о томе поднети пријаву.

3 — Код квара на водовима, контролне станице су најпозваније, да пронађу сметњу и да је отклоне, евентуално да одреде, којим ће се телеграфским водовима обављати даљи телеграфски саобраћај.

4 — Сви недостаци и неправилности морају се констатовати и убележити у Телеграфски дневник, а затим поднети пријаву надлежном одељењу Дирекције.

Član 33

Izveštaj o telegrafskoj službi

1 — Kontrolne stанице дужне су свакодневно слати Saobraćajnom одељењу извеštaj na obrascu T. ž. br. 3 u koji treba uneti sve важније податке i slučajeve, koji su se desili u vremenu od уноћи до уноћи, i to: stanje linija, eventualne smetnje, место, trajanje i uzrok smetnje; — stanje telegrafskih i signalnih postrojenja — станице, које nisu bile prisutne pri давању znaka »подне« i telegrafskih raspisa; nepravilnosti u službi uz назначење времена, itd.

Ovaj izveštaj сastavlja сe u duplikatu, te jedan примерак остaje u stanicи, a drugi se šalje Saobraćajnom одељењу.

2 — Ако је код апарата i водова nastao kvar, који mogu otkloniti само stručni organi, то ће se izveštaj napraviti u triplikatu, i jedan primerak poslati kao telegram-pismo nadzorniku telegraфа, a, sem toga, izvestiti ga i telegramom.

Члан 34

Помоћна средства за телеграфску службу

1 — У близини, односно на телеграфском столу, морају се налазити сва помоћна средства и обрасци, потребни за службу, као: Телеграфски дневници, обрасци за саобраћајне телеграме, трака, као и потребни обрасци за приватне телеграме.

2 — Табела Морзових знакова и кратица мора се, такођер, налазити у близини.

3 — Код сваког релеа и за сваки вод морају бити таблице са знаком броја вода и позивним знацима оних станица, које су укупчане у тај вод.

4 — Сви непотребни предмети, који са телеграфском службом немају никакве везе, морају се отстранити са телеграфских столова.

5 — У телеграфској канцеларији мора бити и шема укупчаних телеграфских и телефонских водова.

Član 35

Zabрана менjanja postavljenih uređaja

Postavljanje novih апарата, rekonstrukcija водова, менjanje spojeva, pomeranje telegrafskih stolova, ormarića sa baterijama, itd. допуštenо je само stručним organima telegrafsko-telefonske i signalne službe.

Svima осталим službenicima ово је најstrože zabranjeno.

Члан 36

Овлашћење за вршење телеграфске службе

1 — За самостално вршење телеграфске службе могу бити употребљени само они железнички службене

ници, који су, са успехом, положили прописани телеграфски испит.

2 — Почетници, који су положили телеграфски испит, али за службу још нису довољно увежбани, смеју вршити телеграфску службу само под надзором каквог извежбаног телеграфисте.

3 — Страним лицима, која нису железнички службеници, забрањено је вежбати се и вршити телеграфску службу.

4 — Забрањено је употребљавати за обуку водове, који су у саобраћају.

X OTSEK RASPORED RADA

Član 37

Prijem i predaja službe

1 — Primo-predaja službe obavlja сe pismeno i usmeno.

2 — Telegrafsko osoblje, које предaje dužnost, мора, пре предaje, upisati u Telegrafski dnevnik sve ono, што је потребно за правилно nastavljanje daljeg rada, a osim тога:

- a) stanje aparata, baterija i vodova;
- b) бројеве telegrama, raspisa i drugih dispozicija, које се нису могле у току njегове службе отпратити, са тачним назнаћењем узрока, због чега се то није могло учинити;
- v) који возови имају још да се отпрате;
- g) који возови још нису приспели;
- d) колики је bio приход од отпратљених privatnih telegrama i da li je novac propisno predan.

3 — Исто тако треба да се на апаратима утврде сва оштећења и манџи, да би се znalo код кога је kvar nastupio, те да се од njega naplati eventualna šteta.

4 — Službenik, који prima službu, pre no što potpiše prijem, мора se лично уверити, да ли су navodi njegovog pret-

hodnika tačni i kada сe uveri, да je sve u redu, потписаће prijem. U protivnom tražиће, да се predaja službe dopuni nadenim primedbama.

5 — Službenik, који predaje službu, не сме се udaljiti sve dотле, dok službenik који prima, ne потпише u dnevniku prijem službe.

6 — Po završenom priјему službe mora primalac odmah priјaviti saobraćajном činovнику nađeno stanje, pri čemu treba da mu скrene naročitu pažnju на eventualne nepravilnosti, које bi, u interesu sigurnosti saobraćaja, требало odmah otkloniti, u slučaju, ако ih sam nije mogao dovesti u red.

Члан 38

Распоред службе

1 — Додељивање службеника за вршење телеграфске службе врши се према нормирању особља од стране Дирекције.

2 — Шеф станице дужан је да води рачуна да су сви апарати поседнути. У случају јачег телеграфског рада, даће појачање из властитог стања.

Član 39

Održavanje telegrafskih aparata i baterija

1 — Održavanje telegrafskih aparata, električnih signalnih zvona i baterija spada u dužnost telegrafista, а за veće opravke i menjanje baterija има се обратити nadzorniku telegraфа dotičног среза, који и сами имају dužnost, да што чешће обилазе станице.

2 — Svако јутро, пре predaje dužnosti, telegrafista мора прво obrisati prašину са апаратом, а затим проверити, да ли су све жице у своме леžишту, да која nije labava, да nije испала или да nije prekinuta. По завршеном pregledу, дужан је да pozivanjem других станица испроба i vod.

3 — Nedeljno jedанпут moraju се подизати i gornje gromovodne ploče i pregledati, да slučajно nije koja, usled

atmosferskog elektriciteta, slepljena. Za vreme oblačnih dana podizanje ploče treba vršiti svakodnevno, a, po potrebi, i više puta u toku jednog dana.

4 — Oksidacija (rdanje) aparata ne sme se dopustiti ni u kom slučaju, a čišćenje treba vršiti čistim i suvim platnom. Za čišćenje kontakta uzima se malo čvršća hartija.

5 — Zabranjeno je aparate mazati raznim mastima i praškovima, koji se upotrebljavaju za čišćenje metala.

6 — Smetnje u aparatima i baterijama ne mogu služiti za opravdanje nikakvog zadocnjenja korespondencije, kada se utvrdi, da je ta smetnja prouzrokovana nehatom službenika.

Члан 40

Поучавање телеграфског особља

1 — Шеф станице је дужан, да му се, на службу додељено, телеграфско особље поучава по прописима и практично спрема.

2 — Шеф станице или школски чиновник вршиће поучавање према изданим прописима, и сваког таквог службеника снабдеће потребним правилницима.

3 — За практичан рад на телеграфу не смеју се употребљавати апарати, на којима се обавља редовна служба, већ ће се по могућству, употребити апарати, који су нарочито за ову сврху намењени, односно апарати, на којима је престао сваки рад.

Član 41

Statistika telegrama

Svaka službena единица, која има telegraf, dužna je na kraju meseca sastaviti na obr. T. Ž. br. 4 statistiku primljenih i otpravljenih telegrama sviju vrsta i telegram-pisama i poslati јe saobraćajnom odeljenju Oblasne direkcije, najdalje do 10 dana narednog meseca.

XI ОТСЕК

МОРЗОВИ ТЕЛЕГРАФСКИ ЗНАЦИ И ПРАКТИЧАН РАД НА ТЕЛЕГРАФУ

Члан 42

Облик телеграфских знакова

1 — За вршење телеграфских саопштења на апаратима Морзовог система служе телеграфски знаци, склопљени из тачака и повлака. За свако азбучно слово, број, интерпункцију, као и за сва нарочита скраћења, предвиђен је по један такав телеграфски знак.

2 — За азбуку постоје две врсте телеграфских азбучних знакова, једни за унутрашњу, а други за међународну телеграфску службу. Телеграми, писани ћирилицом или латиницом на службеном језику, куцају се знацима одређеним за унутрашњу службу, а сви остали телеграми писани латиницом, на страном језику, куцају се знацима за међународну службу.

3 — Ако се, при куцању, употребе знаци за међународну телеграфску службу, мора се, пре отправљања телеграма или појединих речи, откуцати како у почетку, тако и на свршетку знак „lt“ (· — · · —)

4 — Ако су бројеви, које треба откуцати, изражени римским бројкама, онда се испред и иза сваког броја даје знак „lt“ (· — · · —)

5 — Телеграфски знаци, којима се изражавају бројеви, састоје се из десет знакова и деле се на целе и скраћене

Скраћени знаци могу се употребити само код постављања бројева приликом потврде пријема телеграма и код давања шифрованих телеграма.

6 — Испред и иза знака „алинеа“ ставља се тачка.

Član 43

Dužina i razmak telegrafskih znakova

1 — Da bi telegrafski znaci bili potpuno jasni, предвидена је, при куцуњу, njihova dužina i razmak. Ta razmera

ne sme biti ni veća ni manja, nego što je niže navedeno:

- veličina preseka tačke ravna je 2 milimetra;
- dužina povlake ravna je trima tačkama;
- rastojanje između svakog znaka u grupi jednog slova — ravno je jednoj tački;
- rastojanje između slova — ravno je trima tačkama;
- rastojanje između reči — ravno je dužini od pet tački.

2 — Da bi se, pri kucanju, mogao postići pravilan i odmeren takt, treba se pridržavati ovoga propisa:

- da rastojanje između kontakta tastera ne bude veće od 1—2 milimetra;
- da se pri kucanju, dugme tastera ne hvata celom šakom, već samo sa tri prsta: palcem, kažiprstom i srednjim prstom; vrh kažiprsta treba da je na sredini, a palac i srednji prst na ivicama tasterovog dugmeta. Kažiprst, kao najelastičniji, vrši ulogu pokretača, dok palac i srednji prst služe kao pomagaci;
- pri pokretanju, za vreme kucanja, ruka treba da je u laktu savijena pod pravim uglom. Onaj deo ruke od lakta do korena šake treba da je u mirnom stavu, a kucanje da se vrši pokretom niže, u zaglavku;
- osim toga, kao glavni pomoći činilac za određivanje takta služi još i dobro razvijen sluh. Stoga, ukoliko je početnik manje obdaren tim čulom, utoliko mora više uložiti truda, da taj nedostatak naknadi praktičnim vežbama.

Члан 44

Морзови знаци

а) Азбука за унутрашњу телеграфску службу:

(Ћирилица и латиница)

а а . —	д д — ..
б б — . . .	ћ ђ — .. — —
в в . . . —	е е ..
г г — — ..	ж ж — — .. —

а з — — ..	р і . — ..
и и ..	с с ..
ј ј . — — —	т т —
к к — .. —	ћ ћ — .. — ..
љ љ . — — — ..	у є .. —
м м — —	ф ф .. — ..
н н — ..	х х . . .
њ њ — — .. —	ц ц — .. — ..
о о — — —	ч ч — .. — ..
п п .. —	џ дž — — .. —
ш ѕ — — — ..	ш ѕ — — — ..

б) Азбука за међународну телеграфску службу:

а . —	н — ..
ä . — .. —	ň — — .. — —
á или á . — — .. —	ó — — —
б — .. — ..	oe или ö — — — ..
с — .. — ..	р . — ..
ch — — — —	q — — .. —
д — .. — ..	г . — ..
е .	с . . ..
é . . — .. —	т — ..
f . . — .. —	u . . — ..
g — — .. — ..	ue или ü .. — .. —
h . . . — ..	v . . .. — ..
i . ..	w . . — .. — ..
j . — — — ..	x — .. — ..
k — .. — ..	y — .. — ..
l .. — .. — ..	z — — .. — ..
m — — .. — ..	

в) Бројеви:

1 . — — — —	3 . . .. — ..
2 . . — — — ..	4 . . .. — .. —

5	8 — — — . .
6 —	9 — — — — .
7 — —	0 — — — — —

Код понављања, приликом давања потврде, могу се употребљавати и скраћени знаци:

1 . —	6 — . . . .
2 . . —	7 — . . . .
3 . . . —	8 — . . . .
4 . . . . —	9 — . . . .
5	0 — . . . . .

г) Знаци интерпункције и разлике:

тачка (.) . . . . .
 тачка и запета (;) — . — . — .
 запета (,) . — . — . — .
 две тачке (:) — — — . . . .
 знак питања (?) . . — — . . .
 знак чуђења (узвика) (!) — — . . . — .
 апостроф (') . — — — — .
 спојница или цртица (—) — . . . . — .
 знак разломка / — . . . .
 заграда (пре и после речи) ( ) — . — — . — .
 знак навода (пре и после речи, или реченице) (")
     . — . . — .
 подвучено (пре и после речи, или реченице) . . — — . — .
 две цртице, знак равности или раздвојница (=) — . . . . — .
 знак разумевања . . . — .
 знак погрешке . . . .
 знак крста (†) или крај телеграма . — . — .
 знак чекања . — . . . .
 свршетак рада . . . — . — .
 знак расписа . . . — . . . . — . . . .

хитно — . . — . . — . .
 понављање (потврда, фраза) . . — — . . — .
 параграф (§) . — — . . . . — .
 алинеа — нови ред . — . — . . .
 позив на отправљање — . — .

XII OTSEK

MORZOV TELEGRAFSKI PISAĆI UREĐAJ I NJEGOVA UPOTREBA

Član 45

Delovi Morzovog uređaja

1 — Morzov telegrafski uredaj, koji je sada u upotrebi na železnicama, udešen je, uglavnom, za rad sa trajnom strujom, tj. i kada se ne teleografiše, kroz vodove i sve ukopčane uređaje teče trajno liniska struja. Telegrafisanje se vrši naizmeničnim dužim (povlake) i kraćim (tačke) prekidanjem ove liniske struje. Pri svakom prekidanju liniske struje biće kod svakog ukopčanog uredaja zatvarano, preko jednog relea, posebno lokalno strujno kolo, u kome se nalazi pisaći stroj koji ispisuje telegrafske znakove.

2 — Sastavni delovi jednog telegrafskog uredaja su ovi:

- a) taster (prekidač liniske struje);
- b) rele (zatvarač lokalne struje);
- v) pisaći stroj;
- g) busola, galvanoskop ili miliampermetar (pokazivač struje);
- d) gromoploča (munjovod, osigurači);
- d) zemljovod;
- e) menjac;
- ž) baterije (lokalna i liniska); i
- z) vodovi.

3 — U kolu linijske struje nalaze se: gromoploča, linijska baterija, menjac, busola, taster, elektro-magnet relea i zemljovod.

Kolo lokalne struje sačinjavaju: lokalna baterija, kontaktni zavrtnji releja, kojim se zatvara lokalna struja, kotva releja i pisaći stroj.

Члан 46

Taster

1 — Тастер служи да се њиме прекида линиска струја у циљу телеграфисања. Ово се врши на тај начин, што притиском на тастер његова полуga напушта трајни контакт, који у стању мировања затвара линиску струју. При пуштању тастера, полуga се враћа на трајни контакт под утицајем једне опруге, чиме је ток линиске струје понова затворен.

2 — Да би се добили читљиви телеграфски знаци, потребно је да се тастерова полуga лако и равномерно покреће. Дугме тастера треба обухватити палцем, кажи-прстом и средњим прстом, отприлике онако, као што се држи писаљка при писању. Тастером се рукује из зглоба шаке; остали део руке не сме при томе учествовати покрећући се. Снажно притискивање тастера је без утицаја на стварање телеграфских знакова. Главни услов за добијање јасних знакова јесте равномерно и оштро одмерено кретање тастера; ово нарочито код дугачких линија и при влажном времену.

3 — Контакт тастера мора се, с времена на време, очистити. Чишћење се врши комадићем глатке чисте хартије, која се пажљиво провлачи између обе платинске површине.

Član 47

Rele

1 — Prekidanjem i zatvaranjem linijske struje stavlja сe u rad rele, a njegov zadatak je, da tasterom proizvedene

znake prenese помоћу lokalne struje на писаћи stroj, koji ih opet ponavlja на traci od hartije.

Svakoj telegrafskoj izmeni saopštenja prethodi pozivanje stанице. Ovaj poziv se prima на писаћем stroju i mora бити довољно чујан, да би привукao паžnju službenikovu. Линиска struja nije довољна да proizведе јасне и чујне pozivne znake, jer је, prolaskom kroz liniјu, oslabljena; за ово, као и за јасније исписивање znakova na traci, потребна je znatno jača struja, no što je linijska. Ova struja se uzima из posebne lokalne baterije, која са писаћим strojem, preko kontaktног zavrtnja i kotve releja, образује posebno lokalno strujno kolo. Prenos telegrafskih znakova sa linijskog strujnog kola na odvojeno lokalno strujno kolo vrši se помоћу releja, чија kotva naizmenično ukopčava i iskopčava lokalnu struju за rad pisaćeg stroja, sledujući naizmeničnom prekidanju i uspostavljanju linijske struje; lokalna struja je ukopčана за sve vreme trajanja prekida linijske struje. *Kotva releja igra*, dakle, u pogledu na lokalno strujno kolo, ulogu tastera, koji nije pokretan rukom, već dejstvom linijske struje.

Kotva releja ограничена je, u svome kretanju, sa dva zavrtnja, od коjih je jedan snabdeven izolovanim vrhom (izolovani zavrtnji), a drugi platinskim vrhom (kontaktni zavrtnji). Na prvi naleže kotva releja u privučenom stanju, tj. dok kroz namotaje elektro-magneta releja teče linijska struja; njim se određuje отстојање kotve od polova elektro-magneta. Prekidom linijske struje prestaje privlaчење kotve i она бива отргнута dejstvom једне opruge, dok ne udari o kontaktni zavrtnji, preko којег се ukopčава lokalna struja за sve vreme trajanja prekida.

2 — Otisak telegrafskih znakova на traci je utoliko potpuniji, уколико је rele osetljiviji, tj. уколико се таčnije podudara kretanje kotve releja са kretanjem tastera. Ovo подударанje може бити ометано slabljenjem linijske struje, te је zbog тога потребно, с времена на време, vršiti regulisanje releja.

3 — Rastojanje kotve od оба zavrtnja mora iznositi највише за debljinu обичне hartije.

4 — Regulisanje relea treba, uglavnom, ograničiti na malo zatezanje opruge kotve. U izvanrednim slučajevima osetljivost relea može biti povećana:

- povećavanjem otstojanja kotve od polova elektro-magneta;
- smanjenjem kretanja kotve.

5 — Po slihu se može oceniti, da li ova regulisanja odgovaraju jačini struje. Rele je ispravno regulisan onda, kada su, i pri najbržem kretanju tasterove poluge (davanje tačaka), udarci kotve na oba zavrtnja podjednako jaki.

Члан 48

Писаћи строј

1 — Писаћи строј служи да се на видљив начин, исписивањем на траки, приме телеграфски знаци. Строј се, углавном, састоји из једног електро-магнета укопчаног у локално струјно коло преко котве и контактног завртња релеа; писаће полуге, која на једном крају носи котву електро-магнета, а на другоме крају точкић за исписивање на траки; и најзад из механизма за покрећање траке изнад точкића за исписивање.

2 — Затварањем релеовог контакта ступа у дејство локална струја. Струја тече кроз намотај електро-магнета писаћег строја, привлачи котву и писаћи точкић додирује трaku, исписујући на њој, дужу или краћу, повлаку (повлаку или тачку), према томе колико траје привлачење котве, које одговара по трајању прекидима линиске струје.

3 — Да би писаћа полуга била увек способна за рад, треба је брижљиво надгледати и регулисати. При овоме регулисању мора бити мастионица пуна и подигнута. Ако је тастер притиснут, онда доњи отстојни завртња мора да дâ писаћој полузи такав положај, да се на траки исписује непрекидна повлака. При томе, трака не сме да буде од писаћег точкића притиснута, нити да котва додирује пол електро-магнета. Горњи отстојни завртња мора бити тако регулисан, да отстојање котве од

магнетног пола износи највише 2 милиметра. Регулатор спиралне опруге треба полако дотле окретати, да, при давању тачака, ударац писаће полуге о оба отстојна завртња буде подједнако гласан.

4 — Осовине механизма и успорача на строју за навијање треба, с времена на време, подмазати уљем на одређеним местима, пошто се она претходно очисте. Зупци зупчаника не смеју бити мазани уљем. Употребљаваће се за подмазивање само прописано уље.

5 — Мастионица се мора најмање једанпут полугодишње извадити и терпентином или чистим петролеумом испрати.

Члан 49

Pokazivač struje

1 — Busola, galvanoskop ili miliampermeter (pokazivač struje) služi да покаже, да ли струја, стварно, тече кроз линiju i uređaje, као и колика је њена јачина. Ово се utvrđује posmatranjem skretanja једне казалjke, која се kreće ispred cifarnika, на коме је izvršena podela na miliampere. Јачина струје чита се neposredno iz величине skretanja kazaljke iz osnovног (nultog) položaja, u коме се она налази када струја не тече.

2 — Doterivanje kazaljke на nulti podelak vrši сe kod galvanoskopa pri pritisnutom tasteru i obrtanjem regulatora na kutiji galvanoskopa.

Члан 50

Громоплоча

1 — Громоплоча служи да сачува осетљиве делове апарате од штетног утицаја атмосферског електричног тока. Громоплоча се састоји из две плоче, које су постављене једна поред друге, а испод којих се налази трећа плоча. Све три плоче су изоловане једна од друге. Доња плоча је у вези са земљом, док су горње две у вези са телеграфским водом. Спољни вод улази у једну

од горњих плоча, пролази кроз Морзов уређај и враћа се другој плочи. На крајњој станици ова друга горња плоча је везана са земљом, а на међустаници везана је са водом до наредне суседне станице. Површине ових плоча, које су окренуте једна другој, неравне су и изрецкане тако, да су образовани ситни зупци, преко којих је олакшан прелаз атмосферског електрицитета са горњих плоча на доњу, одакле буде одведен у земљу. Атмосферски електрицитет, који би могао да оштети Морзов уређај, прескаче међупростор између металних плоча и испражњује се у земљу пре но што доспе у Морзов уређај.

2 — После сваке олује и невремена мора се горња плоча подићи и прегледати да није остало трагова од топљења зубаца, у ком случају треба очистити рапаву површину плоче.

3 — У употреби су и посебни осигурачи за заштиту уређаја од атмосферског електрицитета и струја високог напона.

Član 51

Menjač

1 — Menjač služi да се станица може искрочати из линије и да се, у случају потребе, може једна или друга страна линије искључити из саобраćaja.

2 — На округлом постолју од ebonita ili tvrde gume приčvršćene су три mesingane pločice, које сачињавају један krug, ali su međusobno izolovane. Između pojedinih pločica načinjene су rupe, u koje можемо уметнути čepić i помоћу ovoga spojiti pojedine pločice. Prva i druga pločica spojene су свака са по једном страни линије, односно са uređajem u stanci, a трећа pločica spojena je са земљом.

3 — Menjač може имати пет položaja i to:

- normalan — kad čepić nije у menjaču;
- isključenje vlastite stанице — kada је čepić уметнут у rupicu, koja спаја спољне водове;

- isključenje линије desno — kada је čepić уметнут у desnu rupicu, te је desna страна спојена са земљом;
- isključenje линије levo — kada је čepić уметнут у levu rupicu, te је leva страна спојена са земљом;
- isključenje i leve i desne strane линије — kada су два čepića стављена у levu i desnu rupicu, te су i leva i desna страна линије спојене са земљом. U овом случају је и vlastita stаница isključena.

4 — Menjač kod krajnjih stanica има само две pločice, од којих је једна спојена са спољним водом, а друга са земљом.

5 — Kao menjač може послужити и gromoploča, u kom случају се на gromoploči nalaze tri rupice i помоћу čepića vrši ista manipулација као код обичног menjača.

6 — Sem opisanog kružnog menjačа javljaju сe u pri-meni i други типови menjačа за исту svrhu i sa sličnim mani-pulisanjem.

Члан 52

Одржавање телеграфских уређаја

Телеграфске уређаје треба одржавати тако, да су увек употребљиви за рад. Уређаји у станици морају се штитити од сваког штетног утицаја и свакодневно чистити за то одређеним средствима. Телеграфске просторије морају бити одржаване чисто и без прашине.

За исправност телеграфског уређаја у станици одговорни су телеграфски службеници, а на прузи нарочито одређени службеници, који надзиру водове, носаче проводника и стубове.

XIII OTSEK

SMETNJE

Član 53

Smetnje u telegrafskom saobraćaju

1 — Smetnjama u telegrafskom saobraćaju називамо one запреке, које nastaju u telegrafskim uredajima i које оtežavaju, ili onemogućavaju, vršenje službe, bilo usled uti-

caja vremena, prirodnom dotrajalošću ili usled nemarnih i zlonamernih postupaka.

2 — Razlikujemo ove smetnje:

- a) smetnje na delovima Morzovog uređaja (spoljna oštećenja, prelomi opruga, prekidi na stezaljkama i spojnicama, neregulisanost aparata itd.);
- b) smetnje u toku struje (prekid struje, odvod).

3 — Prekid struje nastupa, kada se baterije istroše, kada su kontakti na Morzovom uredaju nečisti, kada se prekine vod na liniji ili u telegrafskim prostorijama, ili kada je zemljovod prekinut.

Kod prekida liniske struje, kazaljka na pokazivaču struje pokazuje 0, releov kontakt je zatvoren, a kotva pišačeg stroja privučena, te se na traki pokazuje jedna neprekidna povlaka.

Kod prekida lokalne struje, radi samo rele, dok pisača poluga miruje i na traki ne dobijamo nikakve znake.

4 — Odvod struje u zemlju nastupa, kada je dugo-trajna magla i vlažan vazduh, zatim dodirom voda s drugim predmetima, ako su gromoploče nečiste i vlažne, ili ako je vod isključen čepićem u menjaču.

Odvod struje sa jednog voda na drugi (dodir) nastupa onda, kada se vodovi dodiruju.

Odvod struje u zemlju može biti potpun ili delimičan. Potpun odvod poznaje se po tome, što se u pravcu smetnje nijedna stanica, izvan mesta smetnje, ne može dozvati. Kod delimičnog odvoda dobijaju se pozivni znaci iz drugih stanica, ali vlastita stanica ne može dozvati druge stanice, ili se pak vlastiti znaci dobro ispisuju na traki, dok znaci drugih stanica rđavo.

Odvod koji nastaje zbog dodira s drugim vodom, vidi se po klaćenju kazaljke na pokazivaču struje, a, ponekiput, i po radu pisačeg stroja drugog voda.

Члан 54

Утврђивање и отклањање сметњи

1 — У случају сметњи, телеграфиста је дужан да учини све, што је потребно, да би утврдио сметњу, као и да се постара да је отклони. Осим тога, ако је позван од које друге станице да утврди сметњу, дужан је да то неодложно учини.

2 — Код прекида струје треба најпре утврдити на којој страни линије је прекид, а то се ради искључивањем линије на мењачу, најпре у једном, па затим у другом правцу. Ако уређај ради уметањем чепића у мењач, онда је прекид на оној страни, која је везана са земљом, тј. коју смо искључили. Ако, и поред искључења најпре једне, па затим друге, стране уређај не ради, онда је сметња у властитој станици.

3 — Ако је прекид у властитој станици, треба испитати све апарате, ископчивши, претходно, уређај заједно са линиском батеријом из линије. Ово ископчавање се врши на тај начин, што се две горње плочице громоплоче, за које су везани спољни водови, споје каквим предметом, који је проводник. Сада се најпре испита да ли је батерија у исправном стању, па се затим провери, да ли су везе између батерије и апарате, као и између апарате, чврсто спојене на спојницима, и најзад, провери се да ли су апарати исправни, односно земљовод у реду.

Ако је сметња у линији треба позивањем других станица на којој другој линији, која је паралелна с првом, која је у сметњи, одредити између којих је станица прекид.

4 — Ако се појаве знаци потпуног одвода, онда треба утврдити до које станице се чује позивни знак. Сметња лежи између ове станице и оне, која више не чује позив.

5 — Ако је одвод непотпун, онда ће се место сметње утврдити на овај начин:

Позове се нека од удаљених станица, у случају потребе посредовањем неке треће станице истога вода, и захтева, да држи тастер један минут притиснут и при томе се посматра властита бусола. Ако се казаљка показивача струје враћа на нулу, онда одвод лежи иза оне станице, која је тастер притиснула, а ако се казаљка не враћа на нулу, онда сметња лежи између властите станице и оне, која је тастер притиснула.

У првом случају испитивање треба поновити са даљим станицама, а у другом са ближим. На овај начин се ради све дотле, док се место сметње не утврди између двеју суседних станица.

Ове две станице сада истражују место одвода, најпре код својих апарати, и то испитивањем громоплоча. Најпре се скине уводна жица спољнег вода са громоплоча. Ако казаљка показивача струје показује скрећање, онда је посве сигурно, да је одвод у громоплочама, и да се горња плоча додирује са доњом. Ако казаљка показивача струје стоји на нули, онда је одвод иза громоплоча. Сада вежимо жицу натраг за громоплочу, и скинемо је код самог увода у станичну зграду. Ако казаљка показивача струје показује отклон, онда је одвод између громоплоча и увода. Ако, пак, казаљка не показује отклон, већ стоји на нули, значи да је одвод на линiji.

Исто тако треба да се испитају и линиске батерије, да случајно стезаљке једне батерије не додирују стезаљке друге батерије.

6 — У станицама често могу настати ове сметње:

- ако на громоплочи отпадне изолација између плоча, те се горња и доња плоча додирују. У овоме случају можемо привремено ставити између ових плоча комадић суве хартије;
- ако апарати добро раде, а казаљка показивача струје стоји на нули, онда је сигурно, да су стезаљке показивача струје дошле у кратку везу, те је бусола искључена из кола линиске струје;

- ако, показивач струје добро показује, а реле не ради, онда је реле дошао у кратку везу код стезаљки;
- ако се телеграфски знаци других станица добро исписују на траки, а струју не можемо тастером прекинути, значи, да је тастер дошао у кратку везу код стезаљки.

7 — Неисправан земљовод може исто тако начинити сметњу.

Ако је земљовод у једној међустаници прекинут, на апаратима се може радити, само та станица не може руковати мењачем, нити искључити линију, десно и лево.

Ако је код крајње станице прекинут земљовод, онда настаје прекид на целој линији, јер се струја не може вратити кроз земљу.

Član 55

Prijava smetnji

1 — О свакој смётњи, било да се нjen uzrok може pronaći i otkloniti, ili ne, mora se, najdalje po isteku jednoga sata, izvestiti nadzornik telegraфа. Ako je smetnja bila između dveju stanica, prijavu će podneti ona stanica, koja je bliža sedištu nadzornika telegraфа.

Ovakvi izveštaji šalju se i nadležnom otseku Saobraćajnog odeljenja Oblasne direkcije i to *telegrafski*:

- ако smetnji na glavnim direktnim vodovima;
- ако je, zbog izvanrednih dogadaja, neka stanica otsečena od telegrafskog saobraćaja;
- pismeno*:
- ако smetnja, i pored intervencije nadzornika telegraфа, nije u roku od 24 časa otklonjena;
- ако se slične smetnje ponavljaju u kratkom razmaku.

2 — Izveštaji o smetnjama moraju biti kratki i jasni. Oni moraju, по mogućству, sadržati podatke o vrsti, mestu i obimu smetnje, kao i o vremenu početka i trajanja smetnje.

XIV ОТСЕК
КРАТИЦЕ У ТЕЛЕГРАФСКОЈ СЛУЖБИ

Члан 56

Кратице у општој и саобраћајној служби

Брзовозна роба	брз
Број	бр
Бруто	брт
Вагон	в
Возовођа	ввођа
Генерална дирекција државних железница	Гендир
Грађевинско одељење Генералне дирекције	Гендир 3
Грађевинско одељење Обласне дирекције	Дир 3
Гуралица	гур
Динар	д
Диспозициона станица	дист
Експлозивна роба	експл
Економно одељење Генералне дирекције	Гендир 7
Железнице	жел
Запаљива роба	запаљ
Запрежна локомотива	запр
Југословенске државне железнице	Јдж
Југословенске државне железнице (у међународном саобраћају)	Yougofer
Килограм	кгр
Километар	км
Комад	ком
Комерцијално одељење Генералне дирекције	Гендир 5
Контрола прихода Генералне дирекције	Гендир 6
Кочено бруто	коч
Локомотива	лок
Ложионица	лож

Машинско одељење Генералне дирекције	Гендир 4
Машинско одељење Обласне дирекције	Дир 4
Машиновођа	мвођа
Метар	м
Минут	мин
Надзорник пруге	надпруг
Надзорник сигнала и блокова	надсиг
Надзорник телеграфа	надтел
Обласна дирекција државних железница	Одир
Опште одељење Генералне дирекције	Гендир 1
Опште одељење Обласне дирекције	Дир 1
Пара	п
Поверљиво	пов
Покварљива роба	покв
Полузагрејана локомотива	пзагр
Потискивалица	пот
Редован (на време)	р
Саобраћајно одељење Генералне дирекције	Гендир 2
Саобраћајно одељење Обласне дирекције	Дир 2
Секција	секц
Споровозна роба	спор
Сат	с
Станица	ст
Товарен	тов
Тона	т
Транзит	трз
Управник радионице	упрад
Финансиско одељење Генералне дирекције	Гендир 8
Шеф саобраћајне службе	шсл
Шеф станице	шст
Шеф секције	шсекц
Шеф ложионице	шложж

Član 57

Kratice u kolskoj službi**A****Opšte kratice**

Via (reč »Via« označava put, kojim kola idu prema uputnoj stanicu)	via
Gvozdeni dvonožni stupac	dvostup
Dezinfekcija	dez
Dezinsekcija	dinsekt
Dirigovano	dir
Živo blago (bruto)	živ
Klupe jednostavne	kp
Klupe dvostrukе	kpd

B**Putnička, prtljažna i poštanska kola**

Seriјe	1 Putnička kola
Salon	Salonska kola
Insp	Inspekciona kola
Ah	Dvoosovna kola I razreda sa hodnikom sa strane
ABh	Dvoosovna kola I i II razreda sa hodnikom sa strane
ABs	Dvoosovna kola I i II razreda sa prolazom (hodnikom kroz sredinu kola)
ABo	Dvoosovna kola I i II razreda sa ulazom sa pobočnih strana u svaki odeljak
ABeh	Troosovna kola I i II razreda sa hodnikom sa strane
ABes	Troosovna kola I i II razreda sa prolazom (hodnikom kroz sredinu kola)
ABeo	Troosovna kola I i II razreda sa ulazom sa pobočnih strana u svaki odeljak

Seriјe

ABah	Četvoroosovna kola I i II razreda sa hodnikom sa strane
ABCah	Četvoroosovna kola I, II i III razreda sa hodnikom sa strane
Bh	Dvoosovna kola II razreda sa hodnikom sa strane
Bs	Dvoosovna kola II razreda sa prolazom (hodnikom kroz sredinu kola)
Bo	Dvoosovna kola II razreda sa ulazom sa pobočnih strana u svaki odeljak
Beh	Troosovna kola II razreda sa hodnikom sa strane
Bes	Troosovna kola II razreda sa prolazom (hodnikom kroz sredinu kola)
Bah	Četvoroosovna kola II razreda sa hodnikom sa strane
Bas	Četvoroosovna kola II razreda sa prolazom (hodnikom kroz sredinu kola)
BCh	Dvoosovna kola II i III razreda sa hodnikom sa strane
BCs	Dvoosovna kola II i III razreda sa prolazom (hodnikom kroz sredinu kola)
BCe	^{TPD} Dvoosevna kola II i III razreda sa ulazom sa pobočnih strana u svaki odeljak
BCes	Troosovna kola II i III razreda sa prolazom (hodnikom kroz sredinu kola)
BCEh	Troosovna kola II i III razreda sa hodnikom sa strane
BCah	Četvoroosovna kola II i III razreda sa hodnikom sa strane
Ch	Dvoosovna kola III razreda sa hodnikom sa strane
Cs	Dvoosovna kola III razreda sa prolazom (hodnikom kroz sredinu kola)
Ces	Troosovna kola III razreda sa prolazom (hodnikom kroz sredinu kola)

Seriје

- Ceh Troosovna kola III razreda sa hodnikom sa strane
 Ceo Troosovna kola III razreda sa ulazom sa po-bočnili strana u svaki odeljak
 Cah Četvoroosovna kola III razreda sa hodnikom sa strane
 Cao Četvoroosovna kola III razreda sa ulazom sa po-bočnih strana u svaki odeljak

2 Službena (prtlijažna) kola

- D Dvoosovna kola za teretne vozove
 Db Dvoosovna kola za brze vozove
 Dp Dvoosovna kola za putničke vozove
 Deb Troosovna kola za brze vozove
 Dab Četvoroosovna kola za brze vozove
 Df Dvoosovna kombinovana službena i poštanska kola

3 Poštanska kola

- F Dvoosovna kola sa odeljcima za kancelariju i magacin iste veličine
 Fm Dvoosovna kola čiji je magacin veći od odeljka za kancelariju
 Fk Dvoosovna kola čiji je odeljak za kancelariju veći od magacina
 Fe Troosovna kola
 Fa Četvoroosovna kola
 Fas Sastavljena od 2 dvoosovnih koja kruto vezana (dvojna pošta starijeg tipa)

Napomena: U unutrašnjem saobraćaju za serije putničkih, službenih (prtlijažnih) i poštanskih kola nema kratice, prema tome treba u telegramima upotrebljavati serije, kao što su ispisane na kolima.

C**Kratice za putnička, službena (prtlijažna) i poštanska kola u međunarodnoj telegrafskoj korespondenciji**

Seriје	A	Putnička kola I razreda
	B	Putnička kola II razreda
	C	Putnička kola III razreda
	AB	Putnička kola I, II razreda
	ABC	Putnička kola I, II i III razreda
	BC	Putnička kola II i III razreda
	Pw	Službena (prtlijažna kola)
	Cpw	Putnička kola III razreda sa odeljkom za prtljag
	Post	Poštanska kola (vlastitost železnica)
	C post	Putnička kola III razreda sa odeljkom za poštu
	Pw Post	Službena (prtlijažna kola) sa odeljkom za poštu
	Salon	Salonska kola
	WL	Kola za spavanje
	WR	Kola za ručavanje

Kola sa više od dve osovine, pored kratice serije, označiti i broj osovina brojkama na pr. A 3, AB 4, BC 3, C 3, Pw 4 itd.

Kola, koja imaju mehove i prelaznice, treba, posle brojke osovina, označiti i slovom »ü«, na pr.: A 3 ü, AB 4 ü, BC 3 ü itd.

D**Teretna kola**

Seriје	Zatvorena
G	Od 15 tona tovarne težine
Gn	Ispod 15 tona tovarne težine
Gvo	Od 15 tona tovarne težine, za prevoz voća
Gco	
Gnvo	
Gnco	Ispod 15 tona tovarne težine, za prevoz voća

Seriје	
Gb	Sa vazdušnom kočnicom, odnosno vodom i vodom za parno grejanje (sanitetska)
Gs	Za prevoz rogate stoke
Gz	Od 15 tona tovarne težine i zapreminom od 50—60 m ³
Gnz	Ispod 15 tona tovarne težine i zapreminom od 50—60 m ³
Gk	Od 15 tona tovarne težine i tovarnom zapreminom od 76—81 m ³ za kabastu robu
Ga	Od 4 osovine, 15 tona tovarne težine i tovarnom zapreminom od 76—81 m ³ , za kabastu robu
Gad	Od 4 osovine, 20 tona tovarne težine i tovarnom zapreminom od 80—82 m ³ , za kabastu robu
L	Od 15 tona tovarne težine, za prevoz kreča i cementa
Gm	Od 15 tona tovarne težine, za prevoz svežeg mesa i mesnatih proizvoda
Gnm	Ispod 15 tona tovarne težine, za prevoz svežeg mesa i mesnatih proizvoda
<u>G</u> konji	Za prevoz plemenitih konja
<u>G</u> mleko	Za prevoz mleka
<u>G</u> mleko	Ispod 15 tona tovarne težine, za prevoz mleka
<u>G</u> pivo	Za prevoz piva
<u>G</u> riba	Za prevoz ribe
riba	Za prevoz riba, snabdevena motorom
G mot	

Seriје	
M	Od 15 tona tovarne težine i sa dva poda, za prevoz svinja i sitne stoke
Mn	Ispod 15 tona tovarne težine, sa dva poda, za prevoz svinja i sitne stoke
N	Sa krletkama, za prevoz pernate živine (peradi)
<i>Otvorena</i>	
K	Od 15 tona tovarne težine, sa visokim stranicama, određena, u prvom redu, za prevoz uglja i rude
Kn	Ispod 15 tona tovarne težine, sa visokim stranicama, određena, u prvom redu, za prevoz uglja i rude
Kd	Od 20 tona tovarne težine, sa visokim stranicama, određena, u prvom redu, za prevoz uglja i rude
Kg	Za prevoz drvenog uglja
Ko	Od 15 tona tovarne težine, sa visokim stranicama, za prevoz koksa
Kno	Ispod 15 tona tovarne težine, sa visokim stranicama, određena, u prvom redu, za prevoz koksa
J	Od 15 tona tovarne težine, sa visokim stranicama
Jn	Ispod 15 tona tovarne težine, sa visokim stranicama
Jr	Od 15 tona tovarne težine, sa visokim stranicama i najmanje 10 metara dužine
Jrd	Od 20 tona tovarne težine, sa visokim stranicama i najmanje 10 metara dužine
Jrb	Od 15 tona tovarne težine, 10 metara dužine i bez stranica
Jrbe	Od 15 tona tovarne težine, bez stranica, najmanje 10 metara dužine i tri osovine

Seriје

Js	Od 15 tona tovarne težine, sa niskim stranicama
Jns	Ispod 15 tona tovarne težine, sa niskim stranicama
Jrs	Od 15 tona tovarne težine, sa niskim stranicama i najmanje 10 metara dužine
Jas	Od 4 osovine, sa niskim stranicama i od 20, 25, 30 tona tovarne težine
Jab	Od 4 osovine, bez stranica i od 20, 25, 30, 35 tona tovarne težine
Jal	Od 4 osovina, bez stranica, od 40, 50 tona tovarne težine sa savijenim nosačima za prevoz lokomotiva, kazana i tome slično

Kola sa obrtnjima

S	Od 15 tona tovarne težine, sa obrtnjima
Sn	Ispod 15 tona tovarne težine, sa obrtnjima
Sr	Od 15 tona tovarne težine, sa obrtnjima i najmanje 10 m dužine

Cisterne

R	Od 15 tona tovarne težine
Rn	Ispod 15 tona tovarne težine
Re	Od 15 tona tovarne težine i 3 osovine
Rp	Za prevoz svetlećeg plina

Napomena: Kod kola serije Jab i Jas treba uvek javiti njihovu dužinu i tovarnu težinu.

Kod cisterni treba uvek javiti i tečnost, za čiji su prevoz pojedine cisterne odredene.

Podserija »V« označava, da su kola snabdevena potpunom vazdušnom kočnicom. Podserija »C« označava, da su kola snabdevena samo sa vodom vazdušne kočnice.

II ДЕО

ТЕЛЕФОНСКА СЛУЖБА

XV ОТСЕК**ОПШТЕ ОДРЕДБЕ**

Члан 58

Сврха телефона

Телефони, одређени за железничку службу, имају циљ, да, што је могућно брже, преносе саопштења говорницама, укупчаним у телефонски вод и тим допринесу, да се саобраћај возова уредно и безбедно одвија.

Члан 59

Telefonski uređaj

1 — Telefon ima то svojstvo, да изговорену реč prenese на извесну udaljenost i učini је чујном u sličnom aparatu.

2 — Telefonske govornice vezane су међу sobom sa jednim ili dva žicovoda, ili iskorišćavaju druge vodove, као priključni telefon.

Priključni telefoni obično se priključuju na signalne ili telegrafske vodove.

3 — Telefonski uređaji sa posebnim vodom nalaze se u telefonskoj mreži, где има више telefonskih govornica, укупчаних u jednu telefonsku centralu, ili су само две vezane među sobom, ili је више govornica укупчано на jednom istom vodu.

4 — За pozivanje, govornice су snabdevene budilnikom ili foničkim pozivalom.

5 — Telefonski aparati sastoje se uglavnom:

- a) iz mikrofona ili mikrotelefona;
- b) iz jedne ili dve slušalice;

- c) iz budilničkog ili foničkog pozivila i aparata za proizvodnju struje (magnetni induktor sa ili bez tastera, odnosno taster sa galvanskim baterijama);
- d) iz sporednih aparata (gromovoda, menjачa, mikrofonske baterije) itd.

6 — Kada se ne govori, slušalica mora visiti na kuki koja je za to napravljena. Ako telefonski aparat ima dve slušalice, a govornik želi da upotrebi samo jednu, to mora uvek uzeti onu, koja visi na pokretnoj kuki.

Ručica magnetnog induktora kod pozivanja mora se uvek na desno okretati.

Члан 60

Опрема фонограма

1 — Саопштења, која желимо дати телефоном, или која су телефоном приспела, морају се уписати на образац који је за то одређен. Оваква саопштења зову се **фонограми**.

2 — Свако саопштење мора да буде кратко и јасно, да се не би, услед нејасности, пречула каква реч, која би мењала смисао саопштења. На пр.: не треба телефонирати: „данас неће саобраћати воз бр. 168, него: данас изостaje воз бр. 168“.

3 — Предавалац фонограма може свој фонограм лично на телефону да преда, али га, ипак, мора уписати у **Телефонски дневник**, ако је за то овлашћен.

4 — Предавалац фонограма је одговоран за садржај и облик саопштења.

XVI OTSEK

VOĐENJE TELEFONSKIH RAZGOVORA

Član 61

Pozivanje i odzivanje

1 — Ако су две говорнице vezane jednim vodom, to je za pozivanje dovoljno jedno kratko zvonjenje.

2 — За више говорница, које су на jednom vodu ukopčane, utvrđuju se naročiti pozivni znaci.

3 — Pozivni znaci su kombinovani iz Morzovih znakova, где је таčка kratko, а повлака дуже zvonjenje.

4 — На telefonskom vodu, koji vezuje dve susedne stanice, a u koje su ukopčane i pružne stražare, odjavnice i blokarnice, daju se pozivni znaci na ovaj начин: Stanica ka početku pruge zove se znakom A, stanica ka kraju pruge zove se znakom B. Stražare i blokarnice, naročito odjavnice, računajući od почетка ка kraju pruge, pozivaju сe sa 1, 2, 3 itd., до 6 tačaka.

Ako je više od 6 ovakovih stražara, odjavnice i blokarnica ukopčano u ovu telefonsku liniju, то ће dalji pozivni znaci biti obrazovani od tačaka i povlaka, ali se за то не smeju upotrebiti takvi pozivni znaci, који би имали какво značenje u odjavničkoj služби.

Pokretna telefonska govornica poziva сe на razgovor znakom »— — — —« (четири povlake).

5 — Pozvana telefonska stanica odziva сe povratnim zvonjenjem, što značи потврду, да је код телефона.

6 — U telefonskoj mreži ne upotrebljava сe povratni signal, već pozvana stanica odmah prinosi slušalice ušima.

7 — U telefonskom vodu sa više ukopčanih govornica, odziva сe pozvana stanica svojim pozivnim znakom.

Kada se pozivaju stanice da prime raspis, odzivanje сe ne vrši budilnikom, već na način opisan u čl. 64.

8 — U odjavničkoj službi upotrebljavaju сe znaci, који су propisani Pravilnikom за vršenje saobraćajne službe.

9 — U telefonskoj službi upotrebljavaju сe još i ovi znaci:

Hitno — . . — . . — . .

Raspis . . — . . — . . . .

Kraj razgovora . .

Члан 62

Поступак при предаји, пријему и понављању фонограма

1 — Када се позвана станица одазвала, стављају оба говорника слушалице на уши, и станица, која зове, почиње говор: Овде Н. Н. (име, чин и говорница); позвана станица се одазива на исти начин и тада се почиње говор. Сваки разговор завршује се речју „свршено“.

При разговору треба пазити, да се микрофон налази

близу и у висини уста и да се говори јасно и не сувишејако.

За време телефонског разговора, не треба слушалице одвајати од ушију, да се нека реч не пречује.

Ако пријемна станица неку реч није добро разумела, то ће одмах говор прекинути и тражити, да се та реч понови.

2 — Важна саопштења, а нарочито она о саобраћају и обезбеђењу возова, морају се дословце поновити.

Она говорница, која оваква важна саопштења има да преда, почиње говор речју „запиши“. Забрањено је накнадно уписивати у дневник оваква саопштења.

3 — Да би се уписивање у телефонски дневник омогућило, предајна станица мора саопштење лагано да диктира, како би се уписивање лако вршило. Интерпункцију је такође потребно диктирати.

Понављање се врши за време пријема, и то појединачних речи или реченица. Ипак, по свршеном разговору, пријемна станица, по потреби још једном понавља цело саопштење.

4 — Особито важна саопштења дају се у присуству треће говорнице.

У овом случају, предајна станица, после одзыва пријемне станице, изговара: „говорница А мора контролисати“. Затим се позива говорница А и каже јој се: „Бележите разговор са станицом (име)“.

Свако дато телефонско саопштење мора контролна говорница да упише у свој Телефонски дневник.

Пријемна станица оваква саопштења мора у сваком случају, у целости да понови.

По свршеном саопштењу, контролна говорница, ако нема шта да примети, говори: „исправно Н. Н. (име)“.

Примети ли, пак, контролна станица какву неправилност, која се поткрадла пријемној станици, то ће ју на ово упозорити.

Код потврде неког неисправно поновљеног саопштења, остаје одговорна и контролна говорница.

5 — Ако нема контролне говорнице, то ће разговор

контролисати неки други службеник са другом слушалицом. Ако је телефон само са једном слушалицом, то ће други службеник поновити још једном телефонско саопштење.

У оба случаја, други службеник ће својим потписом у Телефонском дневнику потврдити своју контролу.

6 — У случају, да нема ни контролне говорнице, ни каквог другог службеника за контролу, то оваква околност не сме бити узрок, да се ово важно саопштење не преда, већ ће се, у овом случају, ипак дати, уз потребну примедбу у Телефонском дневнику.

7 — Ако предаја неког саобраћајног фонограма знатно одоцни, то је потребно о томе обавестити предаваоца и навести му узрок одоцњења.

Члан 63

Pozivanje i razgovori putem posredne stанице

1 — Када је телефонска централа позвана, узме се слушалица на ухо и када се централа јави, захтева се од ње број или само означи говорница (ložionica, magacin itd.), с којом се ћели разговор.

2 — Razgovor se vodi na način opisan u članu 62 a po svršenom razgovoru, daje se znak »svršetak razgovora«.

3 — Znak »svršetak razgovora« važi za centralu као захтев, да се прекине дана веза.

Члан 64

Телефонски распис

1 — Ако је потребно, да се на телефонском воду, у који је укопчано више станица, да саопштење свима станицама у говорницама, онда се најпре даје знак „расписа“ (. . . — . . . — . . . —)

2 — По свршетку давања овог знака, узимају све говорнице слушалице на ухо.

3 — Предајна станица говори тада: „распис“ од . . . . . до . . . . . и позива све станице њеним пуним именом, и ове се одазивају са „овде“. Затим се говори саопштење.

4 — Понављање саопштења даје најудаљенија ста-

ница, док остале станице само слушају, да ли је по-
нављање правилно дато.

5 — Предајна станица затим позива редом сваку
станицу, а ова се одзива и пријем расписа потврђује
речју „разумео“. Тада предајна станица закључује раз-
говор речју „свршено“, а присутне станице остављају
слушалице на своја места.

Ако се каква станица, у време давања расписа, не
јави, то јој се распис мора накнадно дати.

Član 65

Prekidanje telefonskih razgovora

1 — На телефонском воду, у који су више говорница,
једна за другом, укочане, дуžna je svaka говорница, пре-
но што почење pozивanje, да стави слушalice на уши i да се
увери, да ли се не води kakav razgovor.

2 — U slučaju hitnih saopštenja, a naročito onih za
saobraćaj vozova, sme se razgovor prekinuti rečima: »imam
hitan razgovor sa stanicom . . . . .«.

Razgovor se, u ovom slučaju, mora prekinuti i ustupiti
води stаницi, koja je izjavila hitnost.

XVII OTSEK

ТЕЛЕФОНСКЕ ОБЈАВЕ И ДАВАЊЕ ЗНАКА „ПОДНЕ“

Члан 66

Вршење саобраћајне службе и телефонске објаве

1 — Према прописима за вршење саобраћајне
службе, сва саопштења, која се односе на саобраћај
возова, дају се телеграфски, а телефонски само онда,
када нема телеграфа, односно када је овај у сметњи.

2 — Телефонско објављивање возова или њихова
задоцњења, даје се увек у одређено време у правцу од
почетка ка kraju пруге, без обзира на смер вожње онога
воза, који се објављује.

Član 67

Znak »podne«

U slučaju потребе, znak »podne« daje se i telefonom.
Da ne bi bilo smetnje pri davanju znaka »podne«,

mora se prekinuti svaki telefonski razgovor na 3 minuta
pred 12.

Telefonski znak »podne« daje se na isti način kao i na
telegrafu.

Члан 68

Давање фонограма, када су водови у сметњи

1 — Ако се, при давању фонограма, примети, да је
сметња на воду, то ће се фонограм дати на другом воду,
а ако је и то немогућно, фонограм ће се дати на теле-
графу, односно на водовима државне поште.

Ако би и овај начин предаје фонограма био немо-
гућан, онда ће се фонограм дати као телеграм-писмо, на
начин изложен у чл. 25.

2 — Чим сметња буде отклоњена, дужна је предајна
станица упитати станице, да ли су фонограми, послати
путем телеграфа, односно телеграм-писма, приспели,
а ако нису, то ће их поново дати телефонски.

XVIII OTSEK

SMETNJE

Član 69

Postupak pri smetnjama

1 -- Čim stаница примети kakvu smetnju, odmah mora
da ispita uzrok i место smetnje, i da preduzme sve, da bi se
smetnja, na vreme, otklonila.

2 — Da bi se utvrdilo, da li je smetnja u vlastitoj sta-
nici, dovešće se stаница u kratku vezu, tj. ставиће се čepić
u srednju rupu menjača, te се, na taj način, vežu спољни
водови. Ako sada okrenemo ručicu induktora, a zvonce
ne zazvoni, onda se smetnja sigurno nalazi u vlastitoj sta-
nici. Ako zvonce zazvoni, onda je smetnja na спољним vo-
dovima. Da ли je smetnja desno ili levo, utvrđićemo помоћу
menjača, tj. isključivanjem desne ili leve strane.

3 — Ako čujemo glas drugih stаница, a one ne čuju
наš, onda je smetnja ili u mikrofonу или у primarnom krugu
struje, vlastite stанице, или у слушалицама one stанице, која
glas ne čuje.

4 — Mikrofon se ispituje na taj način, što se skine slušalica, stavi na uho, a zatim se lagano duva u mikrofon. Ako se u slušalici čuje šum, znači da je mikrofon dobar.

5 — Slušalica se ispituje na taj način, što se na membranu jedne slušalice polako prstom kucka, a druga se stavi na uho, pa ako se kuckanje čuje na drugoj slušalici, znači da su ispravne.

6 — Smetnje, koje čuvari pruge, blokari i odjavničari primete, moraju odmah prijaviti susednim stanicama.

Члан 70

Искључење телефонских апарат за време олује и громљавине

Чим наступи невреме, морају се телефонски апарати одмах искључити, а ово искључење записати у Телефонски дневник, означивши време трајања искључења.

О искључењу и поновном укључењу потребно је известити суседне станице.

Član 71

Čišćenje telefonskih aparata

1 — Telefonske aparate potrebno je što češće, a najmanje dvaput dnevno, brižljivo očistiti.

Potrebno je očistiti mikrofon, slušalice i sve one delove, sa kojima govornik dolazi u dodir. Čišćenje se najpre vrši čistim, mekim i vlažnim platnom, natopljenim rastvorom lizola, izuzev politiranih delova, a zatim opet drugom suvom platnenom krpom.

2 — Rastavljanje delova telefonskih aparata najstrože je zabranjeno.

ZAVRŠNA ODREDBA

Ovaj Pravilnik stupa na snagu 1 januara 1934 godine, koga dana prestaju važiti svi Pravilnici za telegrafsko-telefonsku službu, sve naredbe i uputstva, koja se kose sa odredbama ovoga Pravilnika.

Ministar saobraćaja,
Laz. Radivojević s. r.

Државне жељезнице Краљевине Југославије — Državne železnice Kraljevine Jugoslavije

Државне жељевнице Краљевине Југославије
Državne železnice Kraljevine Jugoslavije

Службена јединица
Službena jedinica

Саобраћајни (пословни) телеграм
Saobraćajni (poslovni) telegram

de

бр.
br.

Приспео Prispeo	из iz	Датум Datum	Време Vreme	Потпис телеграф. Potpis telegrafiste
Отправљен Otpрављен	у u	Датум Datum	Време Vreme	Потпис телеграф. Potpis telegrafiste

Државне жељевнице Краљевине Југославије
Državne železnice Kraljevine Jugoslavije

Станица
Stanica

на дан
na dan

Извештај о телографској служби — Izveštaj o telegrafskoj službi

193

Станице које се најч. јављају Stanice koje se najčešće javljaju	Испушење ана- тара због непре- мена са означа- њем времена тра- јања и друге вода Ispuštanje analoga zatvara zbog nevremenosti i drugih voda	Остале неправилности ostale nepравилности
Станице које се најч. јављају Stanice koje se najčešće javljaju	Станице које се најч. јављају Stanice koje se najčešće javljaju	Имена чиновника који су вршили т. службу и трајање службе Imena činovnika koji su vršili telegrafsku službu i trajanje službe

Овај извештај шаљу контролне и реонске станице сваки дан у 8 часова, а остале станице седмодневно.
Ovaj izveštaj šalju kontrolne i reoniske stанице svaki dan u 8 časova, a ostale stанице sedmognedvno.

IIIФ станице — set stanice

Обр. Т. Ж. 2 (21x34) Хартија кудељна. Блок са 100 перфорираних листова

Обр. Т. Ж. 2 (21x34) Хартија кудељна. Блок са 100 перфорираних листова

Државне жељезнице Краљевине Југославије

Državne železnice Kraljevine Jugoslavije

Статистика телеграма — Statistika telegrama

За месец

193...

Станица

Stanica

ПРИСПЕЛО — PRISPELO		ОТПРАВЉЕНО — OTPRAVLJENO	
Врста телеграма Vrsta telegrama	На воду број — Na vodu broj	Свёга Svega	На воду број — Na vodu broj
Саобраћајних Saobracajnih	F	Svega	Svega
Државних Državnih	S		
Службених Službenih	A		
Приватних Privatnih	P		
Телеграм-писама — Telegram-pisama		Телеграм-писама — Telegram-pisama	

Шеф станице — Šef stanice